

Economisch-Statistische Berichten

Inkomensverdeling in een Franse
bedrijfsgemeenschap

★

Drs J. A. Links en Prof. Dr. J. Tinbergen
Is er in Nederland inflatie?

★

Tien jaren Bretton Woods

★

Mr D. J. Hulshoff Pol
Her Nederlands-Indonesische accoord

★

J. van Thillo
Belgische zeevisserij in het defensief
Levensvatbaar in Benelux-verband?

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

39e JAARGANG

No 1948

WOENSDAG 6 OCTOBER 1954

WERKGEVERS WERKNEMERS

DE ONMISBARE SCHAKEL IS DE

Hollandsche Societeit
van Levensverzekeringen N.V.
Ao 1807

COLLECTIEVE PERSONEELVERZEKERINGEN
KAPITAALVERZEKERINGEN
LIJFRENTEN
DIRECTIEPENSIOENEN
COMPAGNONSVERZEKERINGEN

Hoofdkantoor:
Amsterdam-C. Herengracht 475 Telefoon 49100
Kantoren door het gehele land

RIJSSEN

„De glimlach van Twente”

Ideale vestigingsplaats voor industrie

Zeer lage grondprijs (f 1.62½ per m²),
bouwrijp met spoorwegaansluiting,
gas, water, electriciteit.

Ruime arbeidsmarkt.

Bevolking is industrieminded en zeer
werklustig.

Gelegen aan de belangrijke spoorlijn
Amsterdam-Rotterdam-Duitsland.

Rijk aan natuurschoon

Nadere inlichtingen:

INDUSTRIECOMMISSIE
Stadhuis Rijsen. (Ov.)
Telefoon K 5480-444, toestel 3

BERICHT

Wijziging telefoonnummers

De redactie is bereikbaar onder K 1800—52939
De administratie onder K 1800—38040.

R. Mees & Zoonen

Bankiers en
Assurantie-makelaars

Rotterdam

Amsterdam - 's-Gravenhage
Delft - Schiedam - Vlaardingen

H. BRONS Jr

MAKELAAR IN ASSURANTIËN

TELEFOON 11 19 80
(3 LIJNEN)

EENDRACHTSWEG 11
ROTTERDAM

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.
Telefoon 38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Dr J. Geluck, Zwijnaardse Steen-
weg 357, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland en de
Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—,
overige landen f 28,— per jaar. Abonnementen kunnen
ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per
ultimo van het kalenderjaar.

Losse nummers 75 cts.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor
Westzeedijk, Rotterdam-W.

Advertenties. Alle correspondentie betreffende advertenties
te richten aan de Koninklijke Nederlandsche Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon
69300, toestel 1 of 3).

Advertentie-tarief f 0,30 per mm. Contract-tarieven op aan-
vraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten”
f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt
zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van
redenen te weigeren.

Inkomensverdeling in een Franse bedrijfsgemeenschap

In Frankrijk en het Frans-talige deel van Zwitserland bestaan sedert een tiental jaren ongeveer 50 communautés de travail, gemeenschappen van arbeiders, die gezamenlijk in een eigen bedrijf werkzaam zijn. Over één dezer gemeenschappen, de „Communauté de travail Boimondau”, heeft Drs E. C. H. Marx een belangwekkende brochure¹⁾ samengesteld. De beschikbare ruimte gedooft niet de door deze auteur gegeven beschrijving van het doel, de organisatorische opbouw en de werkwijze dezer gemeenschap hier te volgen. Wij zullen ons beperken tot een weergave van de merkwaardige wijze, waarop Boimondau heeft getracht een oplossing te vinden voor het, juist in een bedrijfsgemeenschap, moeilijke vraagstuk der inkomensverdeling.

De Communauté Boimondau kent geen voor alle compagnons gelijk inkomen. Het maandelijks voor uitkering beschikbare bedrag wordt verdeeld naar verhouding van een aan iedere compagnon toegekend aantal punten, die de maatstaf vormen voor zijn „valeur humaine”, zijn menselijke waarde dus. Aan het vaststellen van deze menselijke waarde ligt de uitzonderlijke betekenis, die Boimondau toekent aan het begrip arbeid, ten grondslag. Zij verstaat nl. onder arbeid alle activiteiten, die tot het bereiken van het tweeledige doel der gemeenschap: het verwerven van inkomsten en het „maken van mensen”, bijdragen. Arbeid is dus niet alleen datgene, wat de mens verricht om in zijn levensonderhoud te voorzien, maar ook datgene, wat hij in zijn vrije tijd doet, voor zover dit althans bijdraagt tot de menselijke ontwikkeling, het „maken van mensen”. Boimondau is van mening, dat degene, die tijd en kracht offert voor niet-beroepsmatige arbeid, ook voor deze „sociale arbeid” dient te worden beloond.

Als consequentie van dit ruime begrip arbeid valt de „valeur humaine” uiteen in twee componenten: de „valeur professionnelle” en de „valeur sociale”. Voor de vaststelling van de „valeur professionnelle”, de waarde die de compagnon heeft voor het bedrijf, baseert Boimondau zich op de algemene normen van de bedrijfstak. Voor de hogere functionarissen wordt daarbij naar beneden afgeweken in diër voege, dat het hoogste inkomen dat in de gemeenschap wordt genoten, niet meer bedraagt

dan ongeveer vijfmaal het laagste. In tijden van depressie vindt een verdergaande nivellering plaats.

Vertoont derhalve de vaststelling der „valeur professionnelle” geen of weinig bijzondere aspecten, anders is het gesteld met de „valeur sociale”. De normen voor de bepaling hiervan hebben enerzijds betrekking op de persoonlijke eigenschappen der compagnons. Voor verschillende eigenschappen worden punten toegekend; voor sommige eigenschappen veel: het kunnen dragen van verantwoordelijkheid wordt beloond met maximaal 90 punten, voor andere, ook indien zij sterk zijn ontwikkeld, weinig: voor intelligentie is het maximum slechts 9 punten. Anderzijds houden de normen verband met de feitelijke activiteiten der compagnons. Deze activiteiten worden in drie categorieën verdeeld, nl. sociale arbeid binnen de Communauté; sociale arbeid daarbuiten, die dus betekenis moet hebben voor de maatschappij in het algemeen, en persoonlijke culturele werkzaamheden, die van belang zijn voor de eigen ontwikkeling, zoals lezen van boeken, beoefening van kunst en sport, en bioscoopbezoek.

Teneinde de verrichte sociale arbeid bekend te maken vult ieder lid der gemeenschap maandelijks een formulier in, waarop deze arbeid, verdeeld naar de zojuist genoemde categorieën, alsmede de daaraan bestede tijd is vermeld. Op grond van deze opgave wordt de compagnons door een commissie van vertrouwenspersonen een aantal punten toegekend, dat afhankelijk is van aard en hoeveelheid van de sociale arbeid. Ieder is gerechtigd tegen de uitspraken dezer commissie op te komen. Het aantal punten, dat huisvrouwen uit hoofde van hun sociale arbeid ontvangen, wordt vermenigvuldigd met een coëfficiënt, die verband houdt met het aantal kinderen.

De Communauté Boimondau pretendeert geenszins met de „valeur humaine” een absolute inkomensverdelingsmaatstaf te hebben gevonden. Het hier beschreven systeem wordt dan ook met omzichtigheid toegepast. Dit moge o.a. blijken uit het feit, dat bij de vaststelling der „valeur humaine” het unanimitéitsbeginsel wordt gehuldigd, hetgeen wil zeggen, dat niet alleen de „gewaardeerde” zelf, maar ook de overige leden der gemeenschap het met de toegekende waarde eens moeten zijn. Vermelding verdient ten slotte, dat de auteur, die ten opzichte van het beloningsstelsel een gereserveerde houding aanneemt, gedurende zijn verblijf in Boimondau geen absurditeiten heeft ontdekt.

z.

¹⁾ Drs E. C. H. Marx: „De Communauté de travail Boimondau. Schets van doel en structuur van een arbeiderswerkgemeenschap in Frankrijk”. Publicatie no 340 van het Nederlands Instituut voor Efficiency, 1954, 43 blz.

INHOUD

	Blz.		Blz.
Inkomensverdeling in een Franse bedrijfsgemeenschap, door Drs J. H. Zoon	787	Ingezonden stuk:	
Is er in Nederland inflatie?, door Drs J. A. Links en Prof. Dr J. Tinbergen	789	Loonsverhoging in Nederland?, door H. M. Meinez	798
Tien jaren Bretton Woods	791	Internationale notities:	
Het Nederlands-Indonesische accoord, door Mr D J. Hulshoff Pol	793	Het Binnenscheepvaartcongres over de E.G.K.S. en het vervoer, door Drs P. W. Seton	799
Belgische zeevisserij in het defensief (II). Levensvatbaar in Benelux-verband?, door J. van Thillo	796	Geld- en kapitaalmarkt, door Drs J. C. Brezet ..	800
		Statistieken:	
		Maandcijfers van de grote banken in Nederland	801
		In- en uitvoer van Nederland	801
		Emissies in 1954	801
		Recente economische publicaties	802

COMMISSIE VAN REDACTIE: Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen; F. de Vries; C. van den Berg (secretaris). Redacteur-Secretaris: A. de Wit. Assistent-redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: F. Collin; J. E. Mertens de Wilmars; J. van Tichelen; R. Vandeputte; A. Vlerick.

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK

Drs J. A. LINKS en Prof. Dr J. TINBERGEN, Is er in Nederland inflatie?

Schrijvers onderwerpen het artikel van Prof. Dr H. J. Witteveen in „E.-S.B.” van de vorige week aan een onderzoek. Wat betreft het inflatoir effect van de betalingsbalans wordt betoogd, dat dit aanmerkelijk groter is, daar Prof. Witteveen uitgaat van een vergelijking met 1953, in welk jaar zelf reeds inflatie bestond. Voorts dient de marginale importquote niet gelijkgesteld te worden met de gemiddelde, daar de stijging van de gemiddelde importquote juist het gevolg was van de zeer hoge marginale importquote. Op grond van deze overwegingen komen schrijvers tot een geheel ander beeld van de „oorzaken der inflatie”. De begroting voor 1954, gecorrigeerd voor secundaire belastinggevolgen, wordt vergeleken met de uitkomsten van 1953 zonder deze correctie. Brengt men die correctie aan, dan is het inflatoir effect van de begroting 1954 geringer dan in 1953. Als Prof. Witteveen wijst op de tegengestelde beweging van het invoerprijspeil en de kosten van levensonderhoud, en daaruit concludeert, dat de Regering niet de juiste economische politiek heeft gevoerd, ziet hij aan enige complicaties voorbij: de invoerprijzen geven geen beeld van het algemene internationale prijsniveau, daar onze invoer in belangrijke mate uit sterk in prijs fluctuerende grondstoffen bestaat; de kosten van levensonderhoud zijn niet representatief voor het binnenlandse prijspeil, omdat daarin o.a. de eliminatie van „kunstmatigheden” — bijv. de verhoging van het huurpeil — tot uitdrukking komt. Veronderstelt men dat de toestand in Nederland iets „te inflatoir” is, dan moet dit geweten worden aan het feit, dat de omvang van de inflatoire invloed van de Overheid aangepast moet worden aan het deflatoir effect van de particuliere sector; het laatste is niet nauwkeurig van te voren te bepalen, waardoor afwijkingen naar boven of beneden kunnen ontstaan.

Tien jaren Bretton Woods.

Schrijver gaat na, hoe de Internationale Bank en het Internationale Monetair Fonds zich in de tien jaren na hun oprichting hebben ontwikkeld, daarbij aansluitend aan de redevoeringen door Dr M. W. Holtrop en Minister J. van de Kieft te Washington gehouden. De Bank heeft zich aanvankelijk vooral gericht op West-Europa, maar na 1949 op de hulp aan minder ontwikkelde landen. Het Fonds heeft tot nu toe weinig kunnen bijdragen tot een evenwichtige internationale ontwikkeling, aanvankelijk vanwege de uiterst gecompliceerde monetaire omstandigheden, thans echter door het uitblijven van de convertibiliteit van de Westeuropese valuta's. Het dollartekort schijnt thans opgeheven, maar aangedrongen wordt op een vrijer handelsverkeer met de Verenigde Staten, met name door Engeland. Schrijver betoogt, dat collectief inslaan van de weg van de vrijheid, d.w.z. tezamen met het sterlinggebied, de enige mogelijkheid is, gezien de moeilijkheden die ontstaan voor een land dat zelfstandig deze weg wil bewandelen. Gevaar van convertibiliteit is de mogelijkheid van een zich langzaam maar zeker verspreidende inflatie via een onttrekking van middelen aan het Fonds.

Mr D. J. HULSHOFF POL, Het Nederlands-Indonesische accord.

Schrijver overziet het samenstel van financiële en economische bepalingen van het Nederlands-Indonesische accord van 10 Augustus jl., en komt tot de slotsom,

dat hierdoor in de bestaande toestand bijna geen verandering wordt gebracht. Het eigen belang van Indonesië blijft bepalend voor de houding van de Overheid ten aanzien van Nederlandse personen en bezittingen. Van bevorrechtiging van Nederlandse belangen boven die van andere vreemdelingen is evenmin als tevoren sprake. Een verbetering van de wederzijdse betrekkingen kan haar oorzaak vinden op psychologisch gebied, daar de wrevel, die sinds de soevereiniteitsoverdracht bestaat met betrekking tot het Unie-Statuut zal verdwijnen. Het handhaven van de voornaamste bepalingen blijft van belang daar zij de basis van de onderlinge verhouding tussen beide landen vormen.

J. VAN THILLO, Belgische zeevisserij in het defensief (II). Levensvatbaar in Benelux-verband?

De volledige unificatie van de Nederlands-Belgische markt voor visserijproducten wordt in Belgische visserijkringen met grote bezorgdheid tegemoet gezien. Er wordt nl. gevreesd, dat de Belgische zeevisserij geleidelijk aan zal worden doodgedrukt. De politieke en sociale invloed, die door haar kan worden uitgeoefend is echter zo miniem, dat tegen alle protest in de markt voor bodemvis en garnalen geleidelijk wordt geliberaliseerd. Schr. gaat na, of de Belgische zeevisserij zich op de geunificeerde markt zal kunnen handhaven. Voor de oester- en mosselenteelt, alsmede voor de zoute en verse haringvisserij, behoeven geen moeilijkheden te worden verwacht. Anders staat het met de voor de Belgische visserij zeer belangrijke sector van de bodemvis. De mogelijkheid bestaat, dat de Belgische markt voor schol en tong door te grote invoer uit Nederland zal worden ingedrukt. Het grootste gevaar loopt de Belgische garnalenvisserij.

— SOMMAIRE —

Drs J. A. LINKS et Prof. Dr J. TINBERGEN, Est-ce qu'il y est d'inflation aux Pays-Bas?

Les auteurs, en étudiant l'article de Prof. Dr H. J. Witteveen en „E.-S.B.” de la semaine dernière, concluent que le budget de 1955 n'occupe pas une place si grande entre les forces inflatoires, mais que l'effet du bilan des paiements internationaux est plus fort qu'estimé.

Les accords de Bretton Woods existent depuis 10 ans.

L'auteur décrit, dans des grandes lignes, l'évolution de la Banque Internationale pour la Réconstruction et le Développement et du Fonds Monétaire International, en commentant les discours prononcés par le Ministre néerlandais des Finances, J. van de Kieft, et par le président de la Nederlandsche Bank, Dr M. W. Holtrop.

Mr D. J. HULSHOFF POL, L'accord Néerlandais-Indonésien.

L'auteur passe en revue les clauses économiques et financières de l'accord conclu le 10 août dernier entre les Pays-Bas et l'Indonésie. Il conclut que cet accord n'apporte pratiquement pas de changements à la situation existant dans la réalité.

J. VAN THILLO, La pêche maritime belge sur la défensive (II). Est-elle viable dans le cadre de Benelux?

L'auteur examine quels secteurs de la pêche maritime belge pourront se maintenir sur le marché commun belgo-néerlandais des produits de la pêche.

Is er in Nederland inflatie?

Professor Witteveen heeft in het vorige nummer van dit blad een beschouwing gewijd aan de vraag hierboven gesteld ¹⁾. Daarbij heeft hij er o.a. aan herinnerd dat hij verleden jaar heeft gewezen op het gevaar dat het tekort op de begroting 1954 onze economie in de richting van de inflatie zou drijven en thans gesteld dat dit gevaar in snel tempo bezig is zich te realiseren. Hij trekt daaruit bepaalde conclusies t.a.v. het toekomstige beleid die wij hier onbesproken willen laten. Wij gevoelen echter wel behoefte om enige kanttekeningen te maken bij zijn analyse van de huidige situatie; de tendentie daarvan zal zijn, dat wij het accent anders leggen dan hij en met name willen trachten een tegenwicht te vormen tegen wat wij voelen als een zekere overdrijving in zijn accent.

Wat doet de heer Witteveen in zijn — overigens zeer lezenswaardig — artikel? Om te beginnen bouwt hij de stijging van het nationale inkomen t.o.v. het vorig jaar op uit zekere componenten, die hij enigszins het karakter van oorzaken geeft. Daarbij komt hij met name tot de conclusie dat buitenlandse oorzaken van weinig betekenis zijn geweest voor deze stijging. Zijn opstelling luidt nl.:

Inflatoir effect van de betalingsbalans	f 0,2 mrd
Toeneming particuliere investeringen	„ 1,3 „
„ overheidsbestedingen	„ 0,5 „
„ autonome consumptie	„ 0,5 „
Totaal alle autonome stijgingen	f 2,0 mrd
Toeneming nationaal inkomen $0,9 \times 2,0 =$	„ 1,8 „

waarbij het getal 0,9 een multiplicator voorstelt van het type Keynes-Polak.

Essentieel in deze opstelling is wel dat het een reeks *stijgingen t.o.v. het vorig jaar* is; wil men deze gebruiken als oorzaken-analyse, dan gebruikt men een begrip „oorzaak” in de zin van chronologische verklaring, die niet noodzakelijkerwijze behoeft samen te vallen met de „oorzaken” die men in een normatief betoog nodig heeft. Als men bijv. wil betogen, dat een bepaald bedrag in deze opstelling „te hoog” is, dan houdt men zulk een normatief betoog en dan gebruikt men daarbij dus onwillekeurig het jaar 1953 als norm. De heer Witteveen stelt dat 0,2 niet erg hoog is, en dat is juist, maar er volgt niet uit, dat niet het inflatoir effect van de betalingsbalans hoger was; dat hangt er van af hoe het in 1953 was. In elk geval is het goed naast zijn cijfer toch in gedachten te houden het absolute cijfer van het betalingsbalansoverschot, dat veel hoger is (of vermoedelijk zal zijn) dan de f 0,2 mrd in bovenstaande opstelling; wellicht f 0,6 mrd of f 0,7 mrd. Op grond van de overweging dat dit cijfer in een toestand van monetair evenwicht in de buurt van nul moet liggen, kan men dus wel degelijk beweren dat het inflatoir effect van de betalingsbalans in 1954 vrij groot is geweest. Het verschil in beoordeling zit er hem dan in, dat de heer Witteveen het jaar 1953 als uitgangspunt kiest, dat ook reeds een belangrijk overschot te zien gaf ²⁾.

Intussen valt ook op de door de heer Witteveen berekende cijfers bij nadere beschouwing het nodige af te dingen. In de verklaring van tabel 1, waarin de autonome factoren worden becijferd, wordt de marginale import-

quote, m , gelijk verondersteld aan de gemiddelde importquote, die van 0,42 in 1949 tot 0,50 in 1953 is gestegen. Naar onze mening is de gemiddelde quoté zo sterk gestegen, juist omdat de marginale quote zoveel hoger ligt. Uit de feitelijke ontwikkeling van invoer en nationaal inkomen tussen 1949 en 1954 zou een marginale quote volgen van 0,75. Deze houdt echter geen rekening, zoals de heer Witteveen wil, met de autonome invoerontwikkeling. Het is daarom gewenst de totale quote op te bouwen uit de uit het verleden afgeleide quotés der consumptie, investeringen, exclusief voorraden, export en overheidsuitgaven. Zodoende komt men zelfs tot een marginale invoerquote t.a.v. het nationale inkomen van ruim 0,90. Deze noodzakelijke verhoging van dit cijfer, tezamen met een kleine correctie van de marginale consumptiequote, die blijkens de door de heer Witteveen gebezigde cijfers niet 0,40 doch 0,50 bedraagt, doet de berekening totaal verschillend uitvallen. Op basis van Witteveens raming voor 1954 wordt dan de volgende opstelling verkregen:

Inflatoir effect betalingsbalans	f 1,0 mrd
Toeneming particuliere investeringen	„ 1,3 „
„ overheidsbestedingen	„ 1,3 „
„ autonome consumptie	„ 0,3 „
Totaal alle autonome stijgingen	f 2,6 mrd
Multiplicator $\frac{1}{1-c+m} = \frac{1}{1-0,50+0,90} = 0,7$.	
Toeneming inkomen $0,7 \times 2,6 =$	f 1,8 mrd.

Deze nieuwe opstelling geeft wel een totaal ander beeld van de onderlinge verhoudingen der onderscheidene „oorzaken der inflatie”. Het zal duidelijk zijn dat ook het „leerzame perspectief” van de voorafgaande jaren onder invloed van deze correcties enigszins gewijzigd zal moeten worden.

Een tweede punt waarin wij de heer Witteveen in zijn feitelijke analyse niet kunnen volgen is zijn berekening van het effect van de begroting 1954 ³⁾. Hier worden met elkaar vergeleken de ex-ante cijfers van de begroting van 1954 met de ex-post cijfers van de begroting van 1953. Aangezien het de heer Witteveen te doen is om de autonome primaire oorzaken, heeft hij terecht de ex-post grootte, nl. de geschatte uitkomst van 1954, gecorrigeerd voor de secundaire belastinggevolgen. Afgezien van het feit dat deze correctie o.i. niet juist is geschied — zij had alleen betrekking mogen hebben op de secundaire belastingstijging t.g.v. de overheidsbegroting zelf, terwijl nu gecorrigeerd is voor de secundaire gevolgen van alle autonome factoren — moet vanzelfsprekend het cijfer voor 1953 om dezelfde reden worden gecorrigeerd. Het gaat immers, evenals in tabel 1, om de vergelijking der primaire oorzaken. Aannemende dat de correcties van beide jaren eenzelfde percentage bedragen, moet worden geconcludeerd dat het totale inflatoire effect van 1953 op 1954 zelfs is gedaald (zie Witteveens tabel 2) in plaats van met f 384 mln te zijn gestegen. Er zou dus in afwijking van Witteveens mening veeleer van een negatief effect op de inkomensstijging van 1954 kunnen worden gesproken.

De eigenlijke normatieve uitspraak geeft Professor Witteveen echter eerst in een volgend stadium van zijn

¹⁾ Prof. Dr H. J. Witteveen: „Inflatie, revaluatie en de Miljoenennota 1955” in „E.-S.B.” van 29 September 1954, blz. 769.

²⁾ Een finesse is dat de heer Witteveen een verfijning heeft aangebracht door de autonome invoer te beschouwen, waarvan men alleen de bewegingen en niet het absolute peil kan vaststellen. Een norm heeft men echter alleen voor het betalingsbalansoverschot tussen uitvoer en invoer als geheel.

³⁾ Het bedrag f 716 mln is kennelijk een drukfout, aangezien het volgens Witteveens berekening f 384 mln moet bedragen. Deze fout staat, overigens niet alleen. Elders wordt gesproken van een prijsstijging van 324 pCt i.p.v. een prijsstijging tot 324 pCt.

betoog, wanneer hij de vergroting van het nationaal inkomen beziet en stelt dat deze niet mag uitgaan boven de volumestijging die mogelijk is; elke prijsstijging acht hij verwerpelijk. En hij suggereert enigszins dat de stijging van het indexcijfer der kosten van levensonderhoud van 120 tot 127 de verderfelijke gevolgen van een te groot tekort op de begroting demonstreert.

Hier komt dus de belangrijke vraag naar voren: wat moet de norm zijn voor de economische politiek van een klein land en in welke mate is deze norm overschreden? Over de wenselijkheid van een hoge en stabiele werkgelegenheid is er daarbij tussen de heer Witteveen en ons weinig verschil van inzicht. Ten aanzien van het prijsniveau moet allereerst worden gesteld dat een klein land, met weinig bescherming, daarop, afgezien van veranderingen in zijn wisselkoers, niet veel invloed zal kunnen oefenen. Ideaal is, dat internationaal het prijsniveau stabiel wordt gehouden en dat ons land daarin meegaat. Helaas is in de afgelopen jaren het prijsniveau op de wereldmarkten niet stabiel geweest; doch in de laatste paar jaren is er eerder een daling dan een stijging geweest. Door de stijgingen op de wereldmarkten na de Korea-gebeurtenissen was ook een stijging van het prijspeil in Nederland in de jaren 1950 en 1951 niet te vermijden. Over wat bij een daling van de wereldmarktprijzen door een klein land gedaan moet worden kan men nog enigszins van mening verschillen. Wij laten in het midden of men in zo'n geval moet streven naar een constant prijsniveau dan wel de daling moet volgen. Professor Witteveen verwijt in verband daarmee de politiek der Regering dat tegenover een daling van het invoerprijspeil van 116 tot 110 de kosten van levensonderhoud gestegen zijn van 120 tot 127. Hier vestigt hij, naar onze mening, een sterk overdreven indruk van de discrepantie en gaat hij aan enige complicaties voorbij waarop wij nog even willen ingaan.

Er zijn verschillende maatstaven voor het prijsniveau. Ons invoerprijsniveau is niet de enige maatstaf voor het buitenlandse en onze kosten van levensonderhoud zijn niet de enige voor het binnenlandse prijsniveau. Het invoerprijsniveau bevat relatief veel grondstoffen en fluctueert daardoor sterker dan het algemene. De kosten van levensonderhoud vertegenwoordigen maar een deel van onze nationale productie, nl. de verbruiksgoederen voor arbeidersgezinnen. Neemt men de prijsindex voor alle verbruik dan is de index voor 1954, op basis 1953=100, slechts 104; de index voor de door de Overheid verbruikte goederen is 103; die voor de investeringsgoederen 100 en die voor de uitvoerproducten 95. Het gemiddelde is 100 en voldoet dus aan de eis van gelijkblijven.

Maar is er voor de divergentie tussen dit cijfer en dat van de kosten van levensonderhoud dan een ook voor hem aanvaardbare reden aan te geven? Ten dele wel. Wij zijn bezig om bepaalde „kunstmatigheden” in ons prijsniveau te elimineren. We hebben, met ingang van 1 Januari jl., het huurpeil verhoogd. Dit heeft enkele punten voor zijn rekening genomen. Hier streven we er bewust naar een divergentie die er was — nl. dat de binnenlandse prijzen abnormaal laag waren — uit te schakelen.

Dat de druk op ons prijspeil, uitgaande van het buitenland, ook overigens allereerst het uitvoerprijspeil treft, betekent ten dele eveneens een uitschakelen van een divergentie: het is bekend genoeg dat wij een eiland van goedkope waren en nog enigermate zijn. Men moet ook hier dus bedenken dat de situatie in 1953 niet als een evenwichtstoestand kan worden beschouwd.

Er zijn daarnaast nog enkele andere factoren te noemen die tot de prijsverhoging hebben bijgedragen, doch vermoedelijk maar tijdelijk zijn, t.w. de klimatologische omstandigheden in dit deel van de wereld in het jaar 1954. Daardoor zijn hier de prijzen van enige producten van land- en tuinbouw wat opgetrokken in vergelijking tot elders. De invloed van de loonstijging van 1 Januari jl. was waarschijnlijk maar zeer gering.

Een en ander neemt niet weg dat het proces van prijsstijging dat wij sedert de oorlog achter de rug hebben in verschillende opzichten te betreuren is. Waakzaamheid op dit punt blijft natuurlijk nodig. Een vraag van de toekomst zal zijn of tegen mogelijke te grote verstarring van het prijsniveau door monopolioide factoren iets moet worden ondernomen en of dit door monetaire maatregelen dient te geschieden. De prijsstijging is echter in het laatste jaar aanmerkelijk minder ernstig geweest dan men geneigd zou zijn te geloven na Witteveens analyse.

Laten wij intussen aannemen, met Professor Witteveen, dat de toestand in ons land — gezien bijv. de arbeidsmarkt — iets „te inflatoir” is.

Als laatste stap na zulk een normatieve beoordeling van de situatie kan men dan de vraag stellen, wat er anders had moeten zijn in de door de Regering gevolgde politiek. Hier luidt theoretisch het antwoord: de uitgaven hadden iets geringer of de belastingen iets hoger moeten zijn. Daarbij moet men zich hoeden voor het misverstand dat de gehele „inflatoire impuls” door de Overheid uitgeoefend eigenlijk afwezig had moeten zijn. De grote omvang van deze impuls zoals (juist of onjuist) berekend door Professor Witteveen is zeker niet in zijn geheel misplaatst geweest. Dat hangt af van de deflatoire reactie, die tezelfder tijd van de particuliere sector is uitgegaan en die door de impuls van de Overheid moet worden gecompenseerd. Immers, de toeneming van het inkomen in de particuliere sector, die voortvloeit uit de inflatoire impulsen, zal niet voor het gehele bedrag tot additionele bestedingen leiden. Deze deflatoire reactie is, naar de jongste schattingen aannemelijk maken, vrij aanzienlijk geweest. Dat bij het compenseren van een zodanige reactie — die slechts ruw kan worden benaderd bij de huidige stand van onze statistische kennis — afwijkingen naar boven of beneden kunnen ontstaan is duidelijk. Met een kleine variant op een door de heer Witteveen gebruikte uitdrukking zou men mogen zeggen, dat zelfs het beste planbureau ter wereld hier wel een foutenmarge van ruim 1 pCt van het nationaal inkomen, d.i. voor Nederland f 200 à f 300 mln, zal moeten aannemen.

's-Gravenhage.

J. A. LINKS.
J. TINBERGEN.

RECTIFICATIE

In het artikel van Prof. Dr H. J. Witteveen over „Inflatie, revaluatie en de Millioenennota 1955” in „E.-S.B.” van vorige week staat op blz. 771 linkerkolom bovenaan: „In vergelijking met de herziene begroting 1953 is dit een stijging van f 716 mln; dit bedrag geeft dus een ruwe benadering van het effect van de begroting 1954 op de inkomensstijging van dat jaar”. Voor f 716 mln moet gelezen worden f 384 mln.

Tien jaren Bretton Woods

Men schrijft ons:

Het is een uitstekende gedachte geweest van de voorzitters van de jaarvergadering van de Governors van de Internationale Bank en het Internationale Monetaire Fonds, Minister J. van de Kieft en Dr M. W. Holtrop, in hun openingsredevoeringen ¹⁾ tijdens de jaarvergadering van Governors in Washington stil te staan bij het verleden en de toekomst van genoemde instellingen. Immers, het is tien jaar geleden dat de eerste steen gelegd werd voor de eerste internationale monetaire instellingen, welke thans vrijwel de gehele vrije wereld vertegenwoordigen ²⁾. In deze tien jaren is de ontwikkeling geheel anders geweest dan de „Founding Fathers” zich in 1944 in Bretton Woods hadden voorgesteld.

In zijn rede heeft Minister Van de Kieft vooral gewezen op de verschillende taak van Bank en Fonds en de redenen aangegeven, waarom de Bank een meer actieve rol dan het Fonds kon spelen. In de eerste na-oorlogse jaren heeft de Bank immers vooral West-Europa geholpen met reconstructieleningen (bijna \$ 500 mln). Eerst in 1949 begon de tweede fase van haar activiteit, het verstrekken van leningen voor economische ontwikkeling van minder ontwikkelde landen. Sinds dat jaar is voor een bedrag van \$ 1,4 mrd geleend aan landen over de gehele wereld verspreid.

De Bank is werkelijk internationaal geworden. Dit geldt zowel voor de actiefzijde als voor de passiefzijde van haar bedrijf. Wat de actiefzijde betreft, neemt niet alleen het aantal landen, aan wie leningen worden verstrekt, elk jaar toe, ook worden steeds meer leningen in andere valuta's dan dollars gegeven. Ook de passiefzijde krijgt vooral in de laatste jaren hoe langer hoe meer een internationaal stempel. Dit blijkt uit drie feiten, nl. het toenemende gebruik van de 18 pCt kapitaalsubscriptie van de leden-landen; het uitgeven van obligatieleningen in andere landen dan de Verenigde Staten (Canada, Engeland, Zwitserland en Nederland) en de recente onderhandse lening van \$ 50 mln, welke geheel buiten de Verenigde Staten is geplaatst.

Terecht kon Minister Van de Kieft opmerken, dat de leningen van de Bank hoe langer hoe meer de spil en gangmaker van globale ontwikkelingsplannen worden. In de discussies werd de belangrijke rol van de Bank op dit gebied vooral door Minister Butler onderstreept.

Het Internationale Monetaire Fonds heeft sedert het zijn werkzaamheden begon aan veel groter critiek blootgestaan dan de Bank. Deze critiek, die zelfs zo ver ging door te spreken van een volledige mislukking, is niet geheel gerechtvaardigd. Men moet niet vergeten, dat het Fonds nog een zeer jonge instelling is en in zijn „baby”-tijd heeft moeten werken onder uiterst gecompliceerde internationale monetaire omstandigheden. Verder heeft de Marshall-hulp de credietverlening van het Fonds aan West-Europa beperkt. Rekening houdende met deze factoren heeft het Fonds echter niet aan de verwachtingen beantwoord. Minister Van de Kieft en Dr Holtrop zijn beiden mild geweest in hun oordeel. Dat zij tevreden zijn over de gang van zaken kan men niet afeiden uit hun redevoeringen, welke in hun kwali-

teit van voorzitters van de Board of Governors en het milieu waarin zij werden uitgesproken, niet te critisch konden zijn.

Het Fonds heeft inderdaad op enkele punten een niet onbelangrijke bijdrage geleverd in de korte tijd van zijn bestaan. Het in zijn statuten eerstgenoemde doel, de bevordering van internationale monetaire samenwerking, is bereikt. Het Fonds is een autoriteit geworden in het bestuderen van monetaire kwesties. Nergens is een zo grote kennis van de monetaire problemen in de wereld aanwezig als in Washington.

Of het Fonds een belangrijke bijdrage heeft geleverd tot de uitbreiding en evenwichtige groei van de wereldhandel is moeilijk na te gaan. Het beginsel van vaste wisselkoersen heeft, zoals de Minister stelt, daartoe zeker bijgedragen. Het volume van de wereldhandel was in 1953 ongeveer 50 pCt groter dan in 1938. Hoewel er dus een aanzienlijke uitbreiding was, kan bepaald niet gezegd worden, dat de groei evenwichtig was. Hierin openbaart zich de werking van structurele factoren.

Terecht heeft Minister Van de Kieft ook gewezen op het uitblijven van een depreciatiewedloop. Op grond van de ervaring van de dertiger jaren waren de „Founding Fathers” in Bretton Woods zeer bevreesd voor dit euvel. Eerder heeft, aldus de Minister, het omgekeerde plaatsgevonden. Een groot aantal landen heeft getracht door kwantitatieve restricties en meervoudige koersen ter bescherming van hun betalingsbalans, devaluaties te voorkomen.

Evenwel zijn verschillende stelsels van meervoudige wisselkoersen verkapte devaluaties, vooral als tegen de pariteitskoers vrijwel geen transacties worden afgesloten. Desondanks heeft in de na-oorlogse periode een zeer groot aantal „officiële” devaluaties in de wereld plaatsgevonden. Voor zover zij door de leden van het Fonds werden gedaan, heeft deze instelling zich bij elk voorstel moeten neerleggen. In Engelse en Amerikaanse beschouwingen over het Fonds wordt er vaak op gewezen, dat de Board of Directors van deze instelling weinig meer kan doen dan ieder voorstel goedkeuren. Dit is begrijpelijk. De beslissing over een voorstel tot devaluatie moet zo snel worden genomen, dat de Board meestal geen tijd heeft voor grondige studie, vooral niet als een voorstel onverwacht komt.

Dit jaar is in dat opzicht in elk geval een periode van betrekkelijke rust geweest. Voor een belangrijk deel is dit toe te schrijven aan het hoge niveau van bedrijvigheid in Vrij Europa ondanks de milde recessie in de Verenigde Staten en Canada. Weinigen hebben dit markante en heugelijke feit voor mogelijk gehouden. Het heeft tegelijk bijgedragen tot een verdwijning van het dollartekort. Want als zelfs het cyclische dollartekort tijdens een recessie in Noord-Amerika verdwijnt, hoe veel minder reden schijnt er dan te zijn voor de vrees voor een chronisch dollartekort.

Of het dollartekort werkelijk verdwenen is, kan niemand beoordelen. De afwijkende conjuncturele ontwikkeling in Noord-Amerika en Europa kan een gevolg zijn van eenmalige factoren. In dit verband is het goed er aan te herinneren, dat de recessie in 1949 in de Verenigde Staten, tegen veler verwachting in, geen terugslag in Canada teweegbracht, terwijl dit thans wel het geval is. De gunstige toestand in Vrij Europa is aan verschillende fac-

¹⁾ Minister Van de Kieft voor de gecombineerde vergaderingen en Dr Holtrop voor de afzonderlijke vergaderingen van het Fonds.

²⁾ Begonnen met 44 leden, bedraagt het aantal leden thans 57. De belangrijkste landen welke geen lid zijn van de Bretton Woods-instellingen zijn: Argentinië, Nieuw-Zeeland en in Europa: Rusland, Portugal, Spanje en Zwitserland.

toren toe te schrijven, waaronder de stijgende militaire uitgaven van de Verenigde Staten in Europa zeker een van de belangrijkste is.

Hoe men ook over het dollarprobleem moge denken, zeker is het, dat weinigen in Europa enkele jaren geleden de (tijdelijke?) verdwijning van het dollartekort voor mogelijk hebben gehouden. Dit feit heeft het zelfvertrouwen van Europa t.o.v. de Verenigde Staten versterkt. Dit zelfvertrouwen sprak ook uit de rede van Dr Holtrop, die het betoog van Minister Van de Kieft op enkele punten nader uitwerkte. Deze Nederlandse autoriteiten hebben er heel duidelijk de nadruk op gelegd, dat de wereld op een kruispunt staat. Beiden hebben echter een constructieve gedachte ontwikkeld.

De voorwaarden voor het inslaan van de goede weg — terugkeer tot volledige convertibiliteit — schijnen voor Engeland nog niet vervuld te zijn. De afwijzende houding van Minister Butler tegen een spoedige convertibiliteit was geen verrassing. Reeds bij zijn vertrek uit Londen had hij hierop gezinspeeld. Als eerste voorwaarde had de Engelse Minister toen vrijer handel met de Verenigde Staten genoemd. Waarschijnlijk zijn redenen van intern politieke aard voor de Engelse Regering minstens zo belangrijk als de Amerikaanse handelspolitiek.

Critiek hierop ontbrak natuurlijk niet in deze vergaderingen. Ieder weet, dat de huidige Amerikaanse Administratie de aanbevelingen van het Randall-rapport wil doorvoeren, maar dat de intern politieke constellatie dit tot dusverre heeft verhinderd. Is het fair van de Engelsen om de Amerikanen hierover op de vingers te tikken, terwijl zij waarschijnlijk zelf ook door intern politieke verhoudingen weerhouden worden hun eigen goede voornemens uit te voeren? De economische en monetaire autoriteiten in beide landen bevinden zich in dit opzicht in dezelfde positie, namelijk dat zij de goede weg zouden willen bewandelen, maar het helaas niet kunnen.

Van evenveel belang als de Amerikaanse handelspolitiek is voor een vrij multilateraal betalingsverkeer ook een blijvend hoog niveau van productie in de Verenigde Staten. De milde recessie schijnt voorbij, maar zekerheid daarover bestaat voorlopig niet, in elk geval niet voor vele Europese autoriteiten die hun toekomstige politiek hierop moeten baseren. Niettemin moet niet uit het oog worden verloren, dat de huidige Amerikaanse Administratie door haar politiek de recessie heeft verzacht. De bedrijvigheid was in het begin van het vorige jaar op een zo uitzonderlijk hoog niveau, dat het werkelijk een economisch wonder zou zijn geweest als dit, bij afnemende defensie-uitgaven, jarenlang gehandhaafd had kunnen worden. Een terugslag was daarom onvermijdelijk, maar het feit dat het onvermijdelijke contractieproces geen cumulatief karakter heeft gekregen, is zeker een van de belangrijkste economische verschijnselen van de laatste jaren in de wereld.

Zo zal de Vrije Wereld op dit gebied nog ongeveer een jaar moeten stil staan bij het kruispunt van wegen, waarvan de ene een voortzetting is van de oude weg van bilateralisme en discriminatie, de andere de vrijheid op het gebied van het betalingsverkeer aanwijst.

Het spreekt vanzelf dat landen zoals België, Duitsland en Nederland van ongeduld popelen om deze weg in te slaan. Zij kunnen dit echter niet doen omdat het bewandelen van deze weg alleen, hen bloot kan stellen aan onverwachte gevaren. Dit werd heel duidelijk door Dr Holtrop uiteengezet. De zgn. overgangperiode, waarvan de statuten van het Fonds spreken, is voor deze landen voorbij, maar zij kunnen toch niet zonder meer de weg

van de vrijheid inslaan; dit is alleen collectief, d.w.z. tezamen met het sterlinggebied, mogelijk.

Het grote obstakel voor deze landen is namelijk de overgang van art. XIV naar art. VIII van de Articles of Agreement van het Fonds. Het eerstgenoemde artikel geeft de landen het recht restricties voor betalingen voor lopende rekening in te voeren, te handhaven of te veranderen. Artikel VIII daarentegen legt de leden-landen de verplichting op niet dergelijke restricties opnieuw in te voeren zonder de goedkeuring van het Fonds verkregen te hebben. Onder art. XIV is het land min of meer zijn eigen rechter, onder art. VIII onderwerpt een lid zich echter aan het oordeel van het Fonds.

Als een land art. VIII aanvaardt, is terugkeer tot art. XIV niet meer mogelijk. Een land dat dit doet, verbrandt zijn schepen, welke het zouden kunnen terugvoeren naar het gebied van discriminatie. Voordat een land dus art. VIII aanvaardt, moet het zekerheden hebben. Het moet weten, bij welke regels het Fonds in zijn kwaliteit van rechter wordt geleid. Deze ontbreken echter. Dit schept geen grote moeilijkheden voor een land als de Verenigde Staten, maar wél voor landen, waar de uitvoer een zeer belangrijk deel van het nationaal inkomen vertegenwoordigt, en waar slechts een deel van de uitvoer naar convertibele landen (in dit geval dollarlanden) gaat.

Zolang een land in de club van art. XIV zit, kan het zich verdedigen, verlaat het die club, dan kunnen de leden van die club onmiddellijk tegen het oude clublid discriminerende maatregelen nemen zonder mogelijkheid van verdediging. De neiging hiervoor is groot, omdat dergelijke landen op die manier de nieuwe convertibele valuta meestal gemakkelijker kunnen krijgen dan dollars. Men kan zich gemakkelijk voorstellen wat er zou gebeuren als de Benelux-landen bijv. art. VIII zouden aanvaarden en dus convertibel zouden worden volgens de statuten van het Fonds. Dan zouden andere landen, door opvoering van de uitvoer naar deze landen en belemmering van de invoer uit deze landen, trachten een kleiner passief saldo of een groter actief saldo te kweken om meer convertibele guldens of Belgische francs te krijgen. De Nederlandse suggestie van bestudering van de overgang van art. XIV naar art. VIII werd gesteund door de Engelsen en Amerikanen, zodat over deze kwestie eerlang een studie zal verschijnen.

Een ander punt waarover onzekerheid heerst is het gebruik van de middelen van het Fonds. De trekkingspolitiek van het Fonds is in de laatste jaren elastischer en liberaler geworden. Trekkingen ter grootte van de eigen goudbijdrage zijn bijna automatisch; de waiver clause, waardoor een land in een periode van 12 maanden meer dan 25 pCt van zijn quotum kan trekken, is in de laatste jaren enkele malen toegepast en de invoering van de „stand-by” arrangementen heeft reeds enkele landen grote diensten bewezen.

Terecht heeft Dr Holtrop er echter op gewezen, dat het Fonds geen vast omljnde trekkingspolitiek heeft. De leden weten niet, welke voorwaarden vervuld moeten worden om toegang tot de middelen van het Fonds te krijgen.

De aanvaarding van art. VIII door verschillende leden zal ook voor de middelen van het Fonds betekenis hebben. Immers, dan worden meer valuta's inwisselbaar in de zin van de Fonds-overeenkomst. Hoe meer het Fonds succes heeft in zijn streven om art. VIII door leden aanvaard te krijgen en hoe gemakkelijker de toegang tot de middelen van het Fonds wordt, hoe groter het risico, aldus Dr Holtrop, dat het Fonds een instru-

ment wordt voor een zich langzaam maar zeker verspreidende inflatie. De ervaringen, welke Nederland in dit opzicht opgedaan heeft met de Europese Betalings Unie, versterkten het betoog van Dr Holtrop. Het gaf hem tevens aanleiding te wijzen op de noodzaak landen, welke inflatie voeren, niet tot de middelen van het Fonds toe te laten.

Op dit punt lopen de belangen van Fonds en Bank parallel. In vele landen wordt min of meer bewust een inflatie gevoerd om de economische ontwikkeling te versnellen. Het was zeker een van de hoogtepunten van de vergaderingen, toen de nieuwe Minister van Financiën van Brazilië, een land dat onderhevig is aan een permanente inflatie, er nadrukkelijk op wees, dat onderontwikkelde landen, door inflatie het zo broodnodige buitenlandse kapitaal afschrikken.

Zo blijft tien jaren na Bretton Woods nog een groot aantal problemen voor het Fonds bestaan. Dat deze in het eerstvolgende decennium zullen worden opgelost is niet waarschijnlijk. Minister Van de Kieft heeft in zijn slotrede, geïnspireerd door de naam van het hotel (Mayflower), waarin vergaderd werd, er op gewezen, dat de monetaire autoriteiten in de wereld op hun weg naar een betere internationale monetaire samenwerking, in zekere zin pelgrims zijn. De vooruitgang op deze weg is langzaam geweest, maar zoals onze Minister er aan toevoegde, vooruitgang is er, duidelijk en onbetwist. En als de monetaire autoriteiten in de wereld met hetzelfde idealisme bezielde waren als de pelgrims van de Mayflower, dan zou men o.i. met optimisme de toekomst tegemoet kunnen gaan. Daarvoor is thans helaas nog niet voldoende reden.

Het Nederlands-Indonesische accoord

Bij het op 10 Augustus jl. tussen Nederland en Indonesië gesloten accoord is de Unie tussen beide landen verbroken en werden de aan het Uniestatuut gehechte overeenkomsten geheel of ten dele vervallen verklaard. De beide landen zijn daardoor geheel zelfstandig tegenover elkander komen te staan en door geen enkele band meer aan elkander verbonden. Wij zullen in dit artikel de betekenis van de aangebrachte veranderingen nagaan en ons daarbij uitsluitend bepalen tot de economische en financiële bepalingen. Die betreffende de defensie- en culturele aangelegenheden, welke overigens zonder meer zijn opgeheven, laten wij buiten beschouwing.

De in 1949 gestichte Nederlands-Indonesische Unie beoogde de verwezenlijking van een georganiseerde samenwerking tussen beide gebieden ter behartiging van hun gemeenschappelijke belangen. Hiervan is in de praktijk niets terechtgekomen. Reeds van den beginne af aan heeft Indonesië de verkregen souvereiniteit aldus geïnterpreteerd, dat het in alle aangelegenheden van financiële en economische aard zijn eigen weg ging, zonder zich om zijn partner te bekommeren. Het volgde uitsluitend een gedragslijn, welke het in overeenstemming met zijn eigen belangen achtte. De Unie-gedachte werd aldus een volkomen uitgehold begrip. De opheffing van de Unie heeft dus geen praktische betekenis gehad en was ten slotte niets anders dan de formele bevestiging van een sinds lang bestaande toestand. Zij veranderde niets aan de daadwerkelijke situatie en de beëindiging van het Unie-verband behoeft werkelijk niet te worden betreurd.

De exploitatie der bedrijven.

De aan het Unie-statuut gehechte financiële en economische overeenkomst, welke ons in het bijzonder zal bezighouden, bevatte in de eerste plaats een afdeling A betreffende de onder het Nederlandse bestuur aan particulieren verleende rechten, concessies, vergunningen en gelegenheid tot bedrijfsuitoefening. Deze is in de nieuwe overeenkomst onveranderd gehandhaafd. Vorenbedoelde rechten enz. werden door Indonesië in beginsel erkend, terwijl de rechthebbenden, vóór zover zulks nog niet was geschied, in de feitelijke uitoefening van hun recht zouden worden hersteld. Het is bekend, dat de tenuitvoerlegging van deze bepaling nogal wat te wensen heeft overgelaten en ook nu nog niet bevredigend is te achten. Inderdaad

zijn verschillende cultuurondernemingen en andere bedrijven aan de rechthebbenden teruggegeven, doch dit is veelal in een zeer langzaam tempo geschied. Nog steeds wachten sommige ondernemingen, bijv. petroleumondernemingen in Noord-Sumatra, op teruggave en de mogelijkheid tot hernieuwde exploitatie. Ongetwijfeld zijn hierbij nog andere factoren in het spel geweest, nl. de onveiligheid in een aantal streken ten gevolge van rondzwervende benden, doch ook is meermalen van de Indonesische autoriteiten niet de nodige medewerking ondervonden. Men mag hopen, dat zulks, nu de veiligheid de laatste tijd in belangrijke mate is vooruitgegaan, beter zal worden.

Een nog ernstiger situatie is echter geschapen door de zgn. onwettige occupatie van ondernemingsgronden door de bevolking. In vorenbedoelde afdeling A van de financiële en economische overeenkomst is o.a. bepaald, dat rekening zou worden gehouden met het feit, dat gedurende de Japanse bezetting en de daarop gevolgde revolutieperiode ondernemingsgronden ten behoeve van de voedsievoorziening of de bewoning door de bevolking zijn geoccupeerd. In bepaalde gevallen zou een teruggave te grote onrust verwekken, zodat deze veelal onmogelijk zou zijn. Elk geval zou afzonderlijk worden beoordeeld en er zou een voor alle partijen aanvaardbare oplossing worden gezocht. Hiervan is, zoals bekend mag worden geacht, niet veel terechtgekomen. De Overheid heeft in de meeste gevallen de bevolking, die tot occupatie van de betrokken gronden overging, niet aangedurfd en de situatie gelaten zoals zij was. Erger nog: niet alleen de inbezittingen van de gronden gedurende de Japanse bezetting en de revolutieperiode, maar ook die, welke later plaatsvonden, werden door de Overheid weinig tegengegaan. De cultuurondernemingen ter Oostkust van Sumatra hebben getracht het euvel te verhelpen door met de Overheid een overeenkomst aan te gaan, volgens welke zij een deel van hun gronden voor de bevolkingsnederzettingen afstond, mits het overige geheel voor hen gereserveerd bleef. Ook dit heeft weinig geholpen: zelfs in het overblijvende gedeelte vinden nog steeds inbezittingen plaats.

Tevens is in meergenoemde afdeling A van de financiële en economische overeenkomst bepaald, dat de Indonesische Overheid de nodige maatregelen zou treffen ter

veiligstelling van de uitoefening van de rechten der particuliere ondernemingen. Daarbij zou echter in het oog moeten worden gehouden, dat de algemene economische politiek van de Overheid in de eerste plaats gericht zou zijn op de verhoging van de welvaart van de bevolking. Hoe dit in de praktijk is toegepast, is welbekend. De invoering van een 40-urige arbeidsweek, die in een weinig ontwikkeld land als Indonesië praematuur moet worden geacht, was niet bevorderlijk voor de exploitatie van de ondernemingen. Verder werden de lonen der arbeiders door acties van de vakverenigingen, in het bijzonder de onder communistische leiding staande Sobsi, en door wilde stakingen voortdurend opgedreven. Hiertegenover nam de Overheid in het algemeen een zwakke houding aan en dikwijls ondersteunde zij de acties. Van vorenbedoelde bepaling, dat het nodige zou worden gedaan ter ondersteuning van de exploitatie der ondernemingen, is dus niet veel terechtgekomen. Talloos zijn de klachten van deze ondernemingen, dat door de loonacties de productiekosten worden opgedreven, terwijl de arbeidsproductiviteit veel te gering is.

Ook op ander gebied laat de belangstelling van de Overheid voor de veiligstelling van de exploitatie der Nederlandse bedrijven te wensen over, nl. ten aanzien van de importhuizen. Zij heeft van den beginne af aan er naar gestreefd de invoer zoveel mogelijk in handen te geven van Indonesische firma's. Zij doet zulks door de importvergunningen van een groot aantal artikelen uit te reiken aan vorenbedoelde firma's. Deze, die onder de gemeenzame naam van de „benteng-groep" worden aangeduid, zijn daartoe wegens hun commerciële vakkennis en gebrek aan bedrijfskapitaal niet altijd geschikt en geven daarom de verkregen vergunningen dikwijls door aan de gerenommeerde buitenlandse (meest Nederlandse) importhuizen, die de transacties dan tot stand brengen. Niettemin worden laatstbedoelde importhuizen door deze politiek in moeilijkheden gebracht en zulks temeer, omdat de Overheid haar gedragslijn met grote vasthoudendheid doorzet. Zij streeft er naar ten minste 50 pCt van de invoer te reserveren voor de Indonesische importhuizen. De Indonesische Minister van Economische Zaken heeft tijdens zijn verblijf in Nederland in verband met de onderhandelingen betreffende de opheffing van de Unie, te kennen gegeven, dat de buitenlandse handelshuizen in de toekomst ten hoogste 15 pCt van de totale import toegewezen zullen krijgen en de staatsburgers van niet-Indonesische oorsprong (dus o.a. Chinezen en Indiërs) eveneens 15 pCt, zodat de overige 70 pCt aan Indonesische handelshuizen zullen toevallen. Tot laatstgenoemde worden bedrijven gerekend, welke kapitaal voor 50 pCt of meer in handen is van staatsburgers van Indonesische oorsprong. Intussen is op deze verklaring van genoemde Minister tot dusver nog geen officiële bevestiging uit Indonesië gevolgd, doch men mag wel aannemen, dat het op den duur in deze richting gaat.

Voorts is er een bepaling in afdeling A van de financieel-economische overeenkomst waarbij de buitenlandse ondernemers verplicht worden, zo spoedig mogelijk daartoe geschikte Indonesiërs in de leiding (inclusief de directies) en staven der bedrijven op te nemen. Zij moeten ook gelegenheid geven tot opleiding van dergelijke personen, waardoor na zekere redelijke termijn het overwegende deel van het leidend stafpersoneel der bedrijven zal kunnen bestaan uit Indonesische staatsburgers. Hoezeer het de Overheid hiermede ernst is, blijkt wel hieruit, dat aan de bedrijven voortdurend grote moeilijkheden in de weg worden gelegd bij de aanwerving van nieuw buiten-

lands personeel ter vervanging van de employé's, die repatriëren. In dit opzicht volgt zij een zeer geforceerde politiek, die niet in het belang van de bedrijven is.

Financiële aangelegenheden.

Van de afdeling B van de financiële en economische overeenkomst betreffende de financiële betrekkingen zijn de artikelen 14 t/m 17 en 19 vervallen. De artikelen 14 en 15 schreven inachtneming van internationale regelingen voor, w.o. voorschriften van het Internationale Monetaire Fonds. Artikel 16 bepaalde, dat over wijziging van de wisselkoers van de munteenheden van Nederland en Indonesië tussen beide landen voorafgaand overleg zou worden gepleegd. Gemist wordt dit thans vervallen artikel allerminst, omdat Indonesië in de jaren van zijn bestaan enige malen practisch *op eigen gezag* openlijke of verkapte devaluatie heeft doorgevoerd, waardoor de rupiah zeer belangrijk in waarde ten aanzien van de gulden daalde. Artikel 17 bepaalde, dat beide landen overleg zouden plegen over de voor de wederpartij van wezenlijk belang zijnde punten van deviezenbeleid, zolang er een deviezenregime bestond. Ook hieraan heeft Indonesië zich niet gehouden, zodat ook dit artikel zonder bezwaar kon vervallen. In artikel 19 werd o.a. vastgesteld, dat zolang Indonesië aan Nederland schuldverplichtingen had, daarbij inbegrepen de door Nederland ten behoeve van schulden van Indonesië gegeven garanties, het tevoren met Nederland overleg zou plegen over de Muntwet en de Javasche Bankwet en ook over een nieuwe Indonesische muntwet en circulatiebankwet. In dit opzicht is Indonesië echter in de praktijk zijn eigen weg gegaan, zodat bedoeld artikel eveneens waardeloos was.

Het belangrijke artikel 18 is echter bij de overeenkomst van 10 Augustus jl. gehandhaafd. Het bevat de transferregeling van Indonesië naar Nederland van de noodzakelijke uitgaven in Nederland ten behoeve van het bedrijf in Indonesië, bijdragen aan pensioen- en andere fondsen, pensioenuitkeringen, rente en aflossing van ten behoeve van het bedrijf in Indonesië geleende gelden, de jaarlijkse winsten en afschrijvingen volgens goed koopmansgebruik, verzekeringspremies, rente en aflossing van openbare leningen enz. Indonesië behoudt zich intussen het recht voor om ten aanzien van deze transfer zodanige beperkingen toe te passen, welke het noodzakelijk acht in verband met zijn deviezenpositie. Te dien aanzien kan worden opgemerkt, dat Indonesië aan overmakingen van verschillende rubrieken geen beperkingen heeft opgelegd, zoals die van rente en aflossing van Indonesische staatsleningen, die bij de soevereiniteitsoverdracht werden overgenomen, de uitkering van pensioenen van gewezen landsdienaren enz.

Aan de andere kant heeft het echter de overmaking van de aflossing en rentebetaling van de Indonesische gemeentelingen, nl. die van Batavia, Semarang, Soerabaja en Bandoeng sterk vertraagd. Veel erger is echter, dat het niet heeft gearzeld verstrekkende beperkingen toe te passen op andere transfers, waarvan speciaal buitenlandse cultuur- en andere ondernemingen het slachtoffer zijn geworden. Dit is in het bijzonder gebeurd in de jaren 1953 en 1954, omdat toen de deviezenpositie van Indonesië als gevolg van de prijsdaling van zijn exportproducten sterk achteruitging. Zo werd eerst bepaald, dat niet meer dan 40 pCt van de bedrijfswinst van ondernemingen getransfereerd mocht worden, terwijl in het geheel geen overmaking werd toegestaan voor afschrijvingen van zgn. „actieve" investeringen, d.w.z. investeringen van in Nederland gevestigde ondernemingen

die ten tijde van de soevereiniteitsoverdracht reeds bestonden of van in Indonesië gevestigde ondernemingen (bijv. dochtermaatschappijen van vorengenoemden) waarvan het kapitaal uitsluitend in handen is van één of slechts enkele personen.

Ook mag praktisch geen overmaking plaatsvinden van kantooronkosten in Nederland van ondernemingen, die tot de „actieve” investeringen behoren. Verder mag rente van in Nederland lopende schulden, niet later dan 1 Augustus 1946 aangegaan, ten behoeve van Indonesische bedrijven uitsluitend worden getransfereerd voor geconsolideerde leningen, zoals obligatieleningen. Indien dus een Nederlandse onderneming aan een Indisch dochterbedrijf bedrijfskapitaal verstrekt in de vorm van een lening op korte termijn, mag de rente daarvan niet worden overgemaakt. Krachtens een in Maart 1954 in werking getreden noodwet werd met inbrenging van vorengenoemd voorschrift volgens hetwelk niet meer dan 40 pCt van de bedrijfswinst mocht worden getransfereerd, een extra-heffing van $66\frac{2}{3}$ pCt geheven op transfers, die betalingen van diensten (invisibles) zijn. Dit geldt dus voor dividenden, tantièmes e.d., zodat ook hier de buitenlandse ondernemingen weer het slachtoffer zijn. Vorenbedoelde extra-heffing wordt niet toegepast op zgn. sociale transfers (dus voor verlofssalarissen, alimentatiegelden, studiekosten, spaargelden, premiebetalingen voor levensverzekeringen e.d.) en ook niet voor vrachten. Uitzonderd zijn ook de opbrengsten van bedrijven in de industriële sector, indien die bedrijven zijn opgericht in het jaar 1954 of daarna, alsmede transfers, welke rechtstreeks ten laste van de begroting van de Staat of een autonoom gebiedsdeel komen, zoals die betreffende Indonesische staats- en gemeenteleningen.

Overigens zijn de zgn. sociale transfers ook tot op zekere hoogte het kind van de rekening geworden. Bepaald is, dat voor dit doel (dus voor verlofssalarissen, alimentaties enz.) niet meer dan 20 pCt van het totaal belastbare rupiah-inkomen mag worden overgemaakt. In de praktijk worden nog wel enige concessies gedaan. Zo mag blijkbaar voor verlofssalarissen $\frac{1}{3}$ van het belastbare inkomen worden overgemaakt, nadat dit is verminderd met 15 pCt voor de geschatte belastingaftrek en tot een maximum van f 900 per maand en voor gezinsdelegaties evenzeer $\frac{1}{3}$ van het belastbare inkomen, verminderd met de kosten van levensonderhoud van de in Indonesië achtergeblevene of achtergeblevenen. Intussen blijkt hieruit toch wel, dat de sociale transfers zeer worden beperkt.

Handelspolitieke betrekkingen.

Afdeling C van de financiële en economische overeenkomst betreffende de handelspolitieke betrekkingen en samenwerking is in haar geheel ingetrokken. In deze afdeling werd uitgegaan van het beginsel, dat zowel Nederland als Indonesië de verantwoordelijkheid voor de eigen handelspolitiek droegen, doch op dit gebied zouden samenwerken. Bij de onderhandelingen met derde landen zouden zij, hoewel twee afzonderlijke delegaties vormend, tegenover het derde land gecoördineerd optreden. Hiervan is in de praktijk weinig terecht gekomen. Van den beginne af aan heeft Indonesië zelfstandig en zonder overleg met Nederland onderhandelingen gevoerd en een groot aantal handelsverdragen afgesloten. De meeste hiervan hebben echter de betekenis van een schijnvertoning, omdat zij telkens doorkruist worden door de verscherpte Indonesische maatregelen ter beperking van de invoer of van de deviezentoewijzing. Zij werden dan

ook veelal voor een jaar gesloten met vaststelling van bepaalde contingenten, en stilzwijgend verlengd in plaats van te worden vernieuwd.

Verder was in vorengenoemde Afdeling C overeengekomen, dat beide landen bereid waren een systeem van wederkerige voorkeursbehandeling in overweging te nemen. Een dergelijke systeem diende tot beider voordeel te strekken en mocht niet in strijd komen met internationale overeenkomsten. Tot een soortgelijke voorkeursbehandeling is het echter nooit gekomen.

Ook was bepaald, dat beide gebieden telkens voor een nader vast te stellen tijdschema overeenkomsten zouden aangaan voor het onderlinge handelsverkeer. Dit is inderdaad in den beginne gebeurd en erkend moet worden, dat de onderhandelingen over dergelijke overeenkomsten in het algemeen een gunstig beloop hadden. In de laatste tijd zijn zij echter achterwege gebleven in verband met de omstandigheid, dat Indonesië wegens zijn slechte deviezenpositie verplicht was de invoer steeds meer te beperken.

Bij het accoord van 10 Augustus jl. werd nu overeengekomen, dat meergenoemde afdeling C zal worden vervangen door een accoord inzake handelsbetrekkingen. Welke vorm dit accoord zal hebben, is thans natuurlijk nog niet te zeggen. Er van uitgaande, dat vorenbedoelde afdeling C de titel droeg van „handelspolitieke betrekkingen en samenwerking” en dat het latere accoord uitsluitend de handelsbetrekkingen betreft, ligt het voor de hand aan te nemen, dat de samenwerking geheel geëcarteerd zal worden en dat het vermoedelijk een overeenkomst zal zijn waarbij meestbegunstigingsclausules zullen worden overeengekomen en eventueel wederzijds contingenten zullen worden vastgesteld. Een verhouding dus van volkomen vreemde tegenover elkaar staande partners, die op zuiver commerciële basis een accoord aangaan. In feite wordt hierbij aan de praktisch bestaande toestand niets veranderd.

Overname van openbare schulden.

In afdeling D van de financiële en economische overeenkomst werden de openbare schulden vermeld, die Indonesië bij de soevereiniteitsoverdracht overnam. Ten aanzien hiervan aanvaardde Indonesië de verantwoordelijkheid voor betaling zowel van rente als aflossing. Deze bepalingen zijn bij het accoord van 10 Augustus jl. gehandhaafd. Indonesië heeft de hier bedoelde rentebetaling en aflossing steeds voldaan.

Toelating van Nederlanders.

Ten slotte is in het accoord van 10 Augustus jl. bepaald, dat de staatsburgers van ieder der partijen de bevoegdheid zullen hebben zich naar het rechtsgebied der andere partij te begeven, zich daar te vestigen, zich te verplaatsen, een verblijfplaats te kiezen en het land te verlaten, een en ander op de voet van de daar te lande geldende wetten en regelingen nopens toelating, verblijf en vestiging van vreemdelingen. In deze laatste restrictie zit voor een belangrijk deel de betekenis van het voorschrift. De Indonesische Regering kan op grond daarvan o.a. aan het binnenkomen van vreemdelingen, dus ook van Nederlanders, allerhande belemmeringen in de weg leggen. Zij doet zulks dan ook in ruime mate ten aanzien van o.a. buitenlands personeel, dat de ondernemingen menen nodig te hebben voor de exploitatie van hun bedrijf. Veel waarde heeft de bepaling dan ook niet en de situatie blijft ook in dit opzicht bij het oude.

Conclusie.

Overziet men derhalve het samenstel der financiële en economische bepalingen van het accoord van 10 Augustus jl., dan moet men tot de conclusie komen, dat dit in de reeds lang bestaande toestand praktisch geen verandering brengt. De houding van de Indonesische Overheid ten aanzien van Nederlandse personen, bedrijven en goederen blijft als tevoren gedicteerd door haar eigen inzicht, dat gebaseerd is op wat zij als haar eigen belang ziet. Van een bevoorrechtiging van Nederlandse belangen ten opzichte van andere vreemdelingen is evenmin als tevoren ook maar enigszins sprake.

Intussen mag worden aangenomen, dat de handhaving van een groot aantal bepalingen van het vroegere Uniestatuut, ook al zijn deze in de praktijk in grote mate

uitgehouden, van belang is. Zij vormen ten slotte de basis van de onderlinge verhouding tussen beide landen en zullen van meer betekenis worden al naarmate bij de Indonesische Regering een beter inzicht ontstaat omtrent de juiste verhouding ten opzichte van het buitenland. Verder bestaat de kans, dat de opheffing van de Unie om psychologische redenen tot een verbetering van de wederzijdse betrekkingen zal leiden. Nu Indonesië niet alleen feitelijk, doch ook formeel geheel van Nederland is losgemaakt, zal de wrevel, die sinds de soevereiniteitsoverdracht bestond over het overblijfsel van het koloniaal bestuur, als hoedanig de Unie door Indonesië werd beschouwd, verdwijnen. Dit kan slechts leiden tot een meer gezuiverde atmosfeer van de wederzijdse betrekkingen.

⁵-Gravenhage.

Mr D. J. HULSHOFF POL.

Belgische zeevisserij in het defensief

II

Levensvatbaar in Benelux-verband?

We schreven bij de aanvang van dit betoog ¹⁾, dat men in de Belgische visserijkringen de a.s. volledige unificatie van de Nederlands-Belgische markt voor visserijproducten met grote bezorgdheid tegemoet ziet. Er wordt hier inderdaad gevreesd dat de Belgische zeevisserij geleidelijk aan zal worden doodgedrukt door een productie met veel groter potentieel en merkelijk lagere exploitatiekosten. Nederland, met zijn lange kuststrook, bezit talrijke grote en kleine redersplaatsen. De kustwateren zijn veel rijker aan vis en garnaal dan de Belgische, zodat door de kustvisserij op korter tijd meer kan worden aangevoerd. In mindere mate geldt dit ook voor de middenslag- en hoogzeevisserij. De afstand tot de goede visgronden in de Noordzee, de Deense en de Noorse kust, zijn kleiner van uit IJmuiden dan van uit Oostende. De Belgische visserij heeft dus ofwel bij eenzelfde aantal zeedagen minder effectieve arbeidsuren dus normaliter geringere vangst, ofwel een even grote effectieve arbeidsduur maar dan met meer zeedagen, dus met grotere kosten, kwaliteitsvermindering en kans op ongunstige prijzen in de afslag. Deze handicap kan weliswaar worden verminderd door de inzet van snellere en beter geoutilleerde schepen maar door de vaste lasten aan rente en afschrijving op de grotere investering blijft de Belgische zeevisserij toch weer in het nadeel.

Zwaarder nog dan deze biologische en geografische factoren weegt het verschil in arbeidslonen. Er werd in meer algemeen verband sinds de tweede helft van 1952 over deze discrepantie reeds zoveel geschreven dat het onnodig is er nog uitvoerig op in te gaan. Stippen we enkel aan dat de lonen in de zeevisserij naar gelang het type van het vaartuig van 30 tot 60 pCt van de totale besomming vormen zodat het niveaoverschil een zware incidentie heeft. Hierbij komen de lonen, betaald in de bedrijven die voor de visserij werken, zoals de scheepstimmerwerven, de motorenfabrieken, de leveranciers van brandstof, touwwerk, netten enz., om niet te spreken van het vervoer.

Om deze redenen heeft het Belgische bedrijf zich van het begin af — en dit begin situeert zich op de Oostendse Benelux-conferentie van Juli 1950 — hardnekkig verzet tegen unificatie van de markt. De politieke en sociale druk die door de visserij kan worden uitgeoefend is echter zo minem dat tegen alle protest in de markt voor

bodemvis en garnaal geleidelijk aan wordt geliberaliseerd. De invoer van verse zeevis boven 40 cm kwam reeds vrij op 1 Maart 1952; de sinds 1933 totaal verboden invoer van zeevis onder 40 cm maakt, uitsluitend wat Nederland betreft, sinds April van dit jaar het voorwerp uit van een trimestrieel invoercontingent dat iedere zes maanden zal worden vergroot om op einde Februari 1956 plaats te maken voor een volledig vrije markt; ten slotte werd het invoercontingent gepelde garnaal in Maart 1954 van 100 op 200 ton gebracht voor de twaalf maanden die gaan tot 1 Maart 1955, datum waarop ook de garnaalmarkt geheel zou moeten vrijkomen.

De vraag is nu: zal de Belgische zeevisserij zich op deze geünifieerde markt kunnen handhaven?

Om het antwoord hierop te vereenvoudigen zullen we beginnen met de visserijsectoren waarin het probleem der Nederlandse concurrentie zich niet stelt. Dit is dan in de eerste plaats het geval met de oesters en de mosselen, die in België praktisch niet worden geproduceerd en waarvoor het er enkel op aankomt de gezamenlijke belangen bij de afzet zo goed mogelijk te coördineren. Deze coördinatie ligt uiteraard praktisch uitsluitend op handelsgebied. Ook in de sector van de zoetwatervisserij zijn er om dezelfde reden geen problemen.

Nemen we nu de voor Nederland zo belangrijke haringvisserij. In de zoute haringsector behoeven zich geen moeilijkheden voor te doen, voor zover van Belgische zijde de traditionele verhoudingen niet kunstmatig worden verstoord. De zoute haringvisserij (drijfnet en trawl) wordt door de Belgen niet beoefend. De aanzienlijke, maar tegenover vóór de oorlog ongeveer constant gebleven Nederlandse productie van gezouten haring (ruim 106.000 ton verleden jaar) moet voor een groot deel kunnen worden geëxporteerd en België is hier steeds een der voornaamste afnemers geweest. De Belgische invoer van haring is altijd vrij geweest en heeft praktisch nooit marktsterkend gewerkt. Integendeel, deze invoer uit Nederland is in de laatste jaren enigszins verminderd in verband met de grotere Belgische aanvoer van verse trawlharing, waardoor tevens in de Belgische visserij de drang tot exporteren groter werd. Een en ander komt in de tabel bovenaan blz. 797 tot uitdrukking.

Wat de verse haring betreft, lijken we op het eerste gezicht al dichter te komen bij wrijvingsmogelijkheden. Niet alleen door Nederland, ook door België wordt verse

¹⁾ Zie „E.-S.B.” van 29 September 1954.

	Belgische aanvoer verse trawlharing (1.000 kg)	Belgische uitvoer verse trawlharing (1.000 kg)	Belgische invoer gezouten haring uit Nederland (1.000 kg)
1938	5.883	1.631	16.351
1951	8.058	1.472	13.369
1952	14.016	2.431	11.688
1953	16.440	5.073	12.270

haring aangevoerd. Het feit echter dat er in België meer ijle haring wordt aan wal gezet dan in Nederland en in Nederland meer volle haring dan in België vergemakkelijkt in niet onaanzienlijke mate de afstemming der beide visserijen, temeer daar de exportperiodes verschillen. Bovendien is onmiddellijk na het openstellen van de Nederlandse markt op 1 Januari 1952 gebleken dat de Nederlandse visverwerkende nijverheid interesse heeft voor de tijdens de wintermaanden aangevoerde ijle haring uit België, een product uitstekend geschikt voor de inleggerij.

Belgische uitvoer van ijle haring naar Nederland
(1.000 kg)

1938	115
1952	969
1953	2.207

Anderzijds kan ieder jaar opnieuw worden vastgesteld dat tijdens de maanden van grote aanvoer van volle haring te Oostende (Augustus/October) de Nederlandse uitvoer van verse haring naar België eerder gering is. Deze invoer is in België in verband met de behoeften der visverwerkende nijverheid steeds vrij geweest zonder dat hierdoor de ontwikkeling van de Belgische haringvisserij in het gedrang is gekomen.

Anders staat het met de voor de Belgische visserij zeer belangrijke sector van de bodemvis. Hier bestaat wel degelijk reden tot bezorgdheid, temeer daar deze sector alhoewel de aanvoer van bodemvis in beide landen praktisch dezelfde is (ongeveer 40.000 ton per jaar) voor de Belgische reders betrekkelijk een veel grotere betekenis heeft omdat hij vier vijfden vormt van de totale besomming tegen slechts één derde in Nederland. Er dienen nog verdere distincties gemaakt. Zo liggen in de sortering van de vangst merkelijke verschillen. De Belgische visserij levert meer kabeljauw en tong dan de Nederlandse, terwijl de Nederlandse vloot ongeveer driemaal meer schol aanvoert dan de Belgische. De aanvoer van grove rondvis uit de IJslandzee door de Nederlandse visserij is — vooralsnog — onbeduidend, die door de Belgische relatief zeer aanzienlijk. Ook de globale exportposities verschillen. Door Nederland wordt één vijfde van de totale aanvoer van bodemvis geëxporteerd, door België slechts één tiende.

In de sector van de bodemvis dient in de eerste plaats te worden gezien de reeds op 1 Maart 1952 vrijgekomen invoer van vis boven 40 cm. Er moet worden erkend dat deze liberalisatie tot op heden voor de Belgische zeevisserij geen ernstige gevolgen heeft gehad. De Nederlandse leveringen — die in hoofdzaak bestaan uit witte kabeljauw, waarvan in de door de Belgische verbruiker gevraagde sortering niet steeds voldoende door de eigen visserij wordt aangevoerd — gaven weliswaar in de eerste maanden na de liberalisatie een merkelijke stijging te zien maar bleven sindsdien min of meer stationnair, terwijl de gecontingenteerde Belgische invoer uit Denemarken verlaagd werd, zodat het globale invoervolume geen grote wijziging onderging.

Anderzijds heeft de liberalisatie van deze sector aanleiding gegeven tot Belgische export van IJslandse vis naar Nederland. Het belang van deze export mag echter niet hoog worden aangeslagen. Het betreft hier vooral

de zeer goedkope koolvis, die dan bovendien nog maar alleen kan worden afgezet bij zeer ongunstig marktverloop te Oostende. Reeds verleden jaar was deze export lager dan in 1952 (805 ton tegen 1.193 ton), omdat de Belgische aanvoer van koolvis geringer was en niet meer de spotprijzen van 1952 noteerde. Ook de algemene vooruitzichten van deze export zijn weinig gunstig nu men van Nederlandse zijde van plan blijkt op volkomen kunstmatige wijze — prijsgarantie plus rechtstreekse subsidiëring — een IJslandvisserij tot ontwikkeling te brengen.

De moeilijkheden beginnen eigenlijk pas in ernst bij de bodemvis onder 40 cm. Het betreft hier in hoofdzaak de platvis en in de eerste plaats de schol en tong, die het grootste gedeelte vormen van de aanvoer en meer nog van de besomming der Belgische middenslagvisserij, welke op haar beurt qua tonnage, aanvoer, besomming en investering het voornaamste deel uitmaakt van de Belgische vissersvloot. De tongvisserij vooral heeft de laatste jaren een steeds grotere betekenis gekregen. De besomming er van vertegenwoordigde verleden jaar niet minder dan 140 miljoen fr. op een totale besomming voor bodemvis van 379 miljoen fr., tegen amper 95 miljoen fr. voor de hele aanvoer van de verre visserij.

Hier bestaat nu inderdaad de mogelijkheid dat de Belgische markt voor schol en tong door te grote invoer uit Nederland zal worden ingedrukt en niet meer rendabel zal zijn, vooral nadat de contingentering zal hebben plaats gemaakt voor geheel vrije invoer. Met zekerheid kan men zich hierover, na een contingenteringsexperiment dat nog maar vijf maanden bezig is, nog niet uitspreken. Wel is het reeds nu duidelijk dat de Belgische invoer van vis onder 40 cm uit Nederland inderdaad in hoofdzaak uit tongen bestaat. Het prijsverschil is niet zo dramatisch als werd gevreesd. Bovendien zou een lichte nivellering van de markt voldoende kunnen zijn om de in de laatste jaren weggeschrompelde Belgische exportmarkten voor fijne vis nieuw leven in te blazen. Wat de mindere soorten kleine vis betreft, de handelswaarde er van lijkt over het algemeen te gering om bij de relatief hoge transportkosten IJmuiden/Antwerpen-Brussel en het verschil in fiscale behandeling (9 pCt bij de invoer, 6,75 pCt op de eigen aanvoer) de invoer er van voor de Belgische groothandel aantrekkelijk te maken. Dit verklaart voor een deel dat de quota tot op heden verstrekt niet volledig benuttigd worden.

Belgische invoer van vis onder 40 cm uit Nederland

Jaar 1954	Quota (1.000 kg)	Invoer a) (1.000 kg)
April	80	53
Mei		14
Juni		41
Juli		37
Augustus		b)
	125	

a) Voorlopige cijfers.

b) Cijfers nog niet beschikbaar.

Het grootste gevaar loopt de Belgische garnaalvisserij. Qua productievoorzwaarden en prijzen is deze tegenover de Nederlandse kustvisserij zo in het nadeel dat een volkomen loslaten der bescherming op 1 Maart 1955 ondenkbaar is.

We zouden als volgt willen concluderen:

De Benelux-markt voor visserijproducten is een kwestie van leven en laten leven. Onze Nederlandse vrienden hebben getoond begrip te hebben voor de moeilijkheden der Belgische zeevisserij door het aanvaarden van overgangsformules. In die geest moet worden verder gegaan. De toestand van de sector van de bodemvis onder 40 cm dient tijdens de contingenteringsperiode van nabij ge-

volgd in gemeen overleg tussen Belgen en Nederlanders met het oog op eventuele waarborgen voor de Belgische middenslagvisserij bij het vrijkomen van de markt. Onze Benelux-partners zullen hopelijk willen inzien dat bescherming van de Belgische garnaalvisserij op 1 Maart 1955 onmogelijk kan worden opgegeven. En mogen we ten slotte de wens uitdrukken dat zo spoedig mogelijk een einde zou worden gemaakt aan het experiment van de Nederlandse regeringsteun voor de verre visserij? We hebben in dit betoog naar wij menen duidelijk genoeg de wellicht te optimistische mening uitgesproken dat bij de gegeven verhoudingen — de kleine garnaalsector buiten beschouwing gelaten — de Benelux-markt voor visserijproducten waarschijnlijk geleidelijk aan zal kunnen worden tot stand gebracht. De recente evolutie van het probleem der lonen in Nederland versterkt ons in deze mening. De gegevens van dergelijke integratie worden echter totaal vervalst zodra een der partners op *volkomen kunstmatige wijze* de productie- en concurrentieverhoudingen gaat veranderen, met bovendien nog de wel zeer bezwarende omstandigheden dat het hier de partner betreft die reeds over bijna heel de lijn in het voordeel is en dat het gaat om een product waarvoor op de Nederlandse markt practisch geen afzet bestaat. Indien met deze politiek wordt voortgegaan moet dit o.i. voor België aanleiding zijn om herziening der Benelux-accorden op visserijgebied te vragen.

Wilrijk/Antwerpen.

J. VAN THILLO.

INGEZONDEN STUK

Loonsverhoging in Nederland?

De heer H. M. Meinesz te 's-Gravenhage schrijft ons:

Het kan geen kwaad, wanneer in ons land in toenemende mate stemmen worden gehoord, die waarschuwen tegen het voortdurend bewandelen van de weg der loonronden. Het artikel van Dr Blom ¹⁾ kan als goed voorbeeld gelden. Men vraagt zich ondertussen af: waarom geen handhaving van de „status quo”? Afgezien van het bekende nadeel van een voortgaande, zij het beheerste, inflatie — het steeds weer achteropraken van de kleine luiden met vaste inkomens — kan men stellen, dat een prijsstijging, die steeds de loonbeweging als een schaduw volgt, om andere redenen in het geheel niet nodig is. Langs theoretische weg is het toch niet moeilijk dit — globaal — aan te tonen. Men kan in de huidige economische situatie in Nederland een viertal voor het vraagstuk van de loonsverhoging relevante verschijnselen waarnemen, nl.:

- het bestaan van internationale prijsverschillen, waarbij Nederland gunstig afsteekt;
- de geleidelijke stijging van de arbeidsproductiviteit in Nederland;
- het zeer gunstige aandeel van de lonen in het nationaal inkomen in Nederland, waardoor o.a. het gemiddeld reëel inkomen per hoofd van de bevolking een sterke stijging vertoont t.o.v. de toestand vóór de oorlog;
- een betrekkelijk groot overschot op de Nederlandse betalingsbalans.

Men kan zich vervolgens afvragen, of een nieuwe loonsverhoging noodzakelijk of geoorloofd is ter be-

reiking van, achtereenvolgens, een aanpassing in de internationale prijsniveaux, een compensatie voor de stijging van de arbeidsproductiviteit, een herverdeling van het nationaal inkomen en/of een sluitende betalingsbalans. Dan blijkt bij het zoeken naar het antwoord op deze vragen:

- indien onaangepaste prijsniveaux bestaan, is dit een gevolg van het gelden van invoerrechten of contingenteringen. Prijsverschillen voor dezelfde artikelen in verschillende landen zouden — indien alleen zuiver economische motieven bij de consument een rol zouden spelen — niet bestaanbaar zijn zonder het bestaan van invoerrechten of contingenteringen. Relatief hoge arbeidsproductiviteit in een bepaald land heeft op den duur niet tot gevolg een relatief laag prijsniveau; of er is gelijkheid in de prijsniveaux (onder invloed van het gelden van „productie onder toenemende kosten”), of er is exclusieve productie in het land met de gunstigste kostprijs, of er is een productieverdeling die vergezeld gaat van contingentierungs- of tarievenpolitiek;
- inderdaad zou loonsverhoging, gezien de stijging der arbeidsproductiviteit, met gelijk blijven van het prijsniveau kunnen samengaan. Maar de prijzen moeten juist dalen, want dan komt de arbeidsproductiviteit ten goede aan allen, gegeven dat er geen geldinflatie plaats heeft; d.w.z. een prijsinflatie, die niet haar fundamenteel heeft in een stijging van de reële productiekosten. Of: een gelijkblijvend prijsniveau bij stijging van de arbeidsproductiviteit betekent in principe een verstoring van het monetair evenwicht;
- indien de bedrijven hun verkoopprijzen handhaven bij stijging van de arbeidsproductiviteit, zouden de variabele inkomens ten opzichte van de lonen stijgen. Dit zou een herverdeling van het nationaal inkomen betekenen, die juist omgekeerd is aan hetgeen door de arbeiders wordt gewenst. Bovendien zou een dergelijke prijspolitiek — gegeven weer een uitblijven van geldinflatie, zoals hierboven gedefinieerd — op den duur het ontstaan van werkloosheid tot gevolg moeten hebben;
- het voeren van een bepaalde loonpolitiek — en, via deze, van een bepaalde prijspolitiek — is niet dringend nodig ter verkrijging van een sluitende betalingsbalans. Er is immers nog steeds een netto-schuld van Nederland ten opzichte van het buitenland! Zolang ook deze niet vervroegd is afgelost, behoeft er geen reden aanwezig te worden geacht om maatregelen te nemen tot een verlaging van het overschot op de betalingsbalans. Binnen de Benelux en de E.B.U. is er ook nog een netto-schuldpositie van Nederland.

Het bovenstaande is uiteraard niet meer dan een zeer globale schets. Maar zij kan volstaan om duidelijk te helpen maken, dat een voortgang op de weg der loonsverhogingen in Nederland geenszins dringend is; om nog maar te zwijgen over de gevolgen van een dergelijke politiek voor de vaste inkomensgenieters met smalle beurs, en het handelen hierbij tegen primaire regels van de economische theorie en politiek.

Naschrift.

De redactie stelt zich voor binnenkort op het hierboven aangesneden onderwerp terug te komen.

Red.

¹⁾ Dr F. W. C. Blom: „Loon- of koersaanpassing?” in „E.-S.B.” van 22 September 1954.

INTERNATIONALE NOTITIES

Het Binnenscheepvaartcongres over de E.G.K.S.
en het vervoer

Het 17e Binnenscheepvaartcongres, dat op 28 September te Rotterdam werd gehouden, verenigde de bloem van de Nederlandse vervoerswereld in discussies op een hoog niveau, welke zich ontsponnen om de drie praeadviezen: „Transport en het E.G.K.S.-verdrag, bezien vanuit het standpunt van de verlader” door P. R. Bentz van den Berg, „De K.S.G. en het vervoer te water” door Mr W. Jonker en „De K.S.G. en het vervoer per spoorweg” door Drs D. J. Wansink.

Reeds in een openingsspeech werden hooggestemde klanken vernomen: „La solution est en marche et rien ne l'arrêtera”. De slotindruk van de bijeenkomst kan deze woorden helaas niet honoreren; wij voor ons kunnen het Congres niet als een zeer constructieve bijdrage aan de zo broodnodige Europese integratie zien. Met enige overdrijving zouden wij zelfs willen beweren, dat de spreekwijze „Europa congresseert zichzelf dood” op dit congres van toepassing was. De teneur van de drie praeadviezen immers was uitermate kritisch van toon t.a.v. de bemoeiingen van de E.G.K.S. met het vervoer, doch stelde weinig of niet het grotere en hogere belang — de toekomst van Europa — in het licht. De sinds geruime tijd heersende „Europa-moeheid”, welke door het mislukken van de E.D.G. nog versterkt is, trad op het Congres duidelijk aan den dag. Men kan de praeadviseurs stellig geen gebrek aan nuchterheid verwijten; inderdaad zitten wij in Nederland, om de woorden van Mr H. Willems te gebruiken, „boordevol met critiek” op de E.G.K.S. en deze critiek is zeker niet steeds ongerechtvaardigd. Maar wij kunnen ons geheel bij de genoemde spreker aansluiten, waar hij het betreunde, dat er niet naast drie kritische praeadviezen een vierde was uitgebracht, waarin de constructieve rol van de E.G.K.S. op het gebied van de integratie in het algemeen en de vervoersintegratie in het bijzonder, was belicht. Te veel werd de nadruk gelegd op bepaalde Nederlandse belangen, waarbij een breder en verder strekkend Europees belang niet tot zijn recht kwam. Wij zijn ons er van bewust met deze visie de knuppel in het hoenderhok te werpen; er heersen grote en diepgaande meningsverschillen t.a.v. de competentie van de Hoge Autoriteit en ook de appreciatie voor haar werk is zeer uiteenlopend.

De heren Bentz van den Berg en Jonker besteedden beiden veel aandacht aan de discriminaties in het binnenscheepvaartvervoer, terwijl de directe degressieve internationale spoorwegtarieven vooral door de heren Wansink en Jonker werden behandeld. De harmonisatie der vrachttarieven ten slotte werd door alle inleiders in hun beschouwingen betrokken. T.a.v. de dispariteiten tussen de gebonden nationale binnenscheepvaarttarieven te ener zijde en de in vrijheid tot stand komende tarieven in het grensoverschrijdend vervoer te anderzijde waren de heren Bentz van den Berg en Jonker beiden van oordeel, dat deze niet als een discriminatie in de zin van art. 70 lid 2 van het Verdrag van de E.G.K.S. kunnen worden aangemerkt. De eerstgenoemde inleider spreekt hier tenminste van „beweerde” discriminaties, de tweede ontkennt zelfs positief, dat het genoemde structuuronderscheid in de vrachtvorming onder de discriminaties zou vallen. De heer Bentz van den Berg poneerde de stelling, dat de dispariteiten geen discriminaties in de zin van art. 70 zouden zijn, doch tot het terrein van art. 67 zouden be-

horen. Deze gedachte is volkomen nieuw en de heer Reinarz van de Transportafdeling van de Hoge Autoriteit zegde dan ook toe, dat de Luxemburgse juristen hiervan een diepgaande studie zouden maken. Nu is het merkwaardig, dat art. 67 in het geheel niet, maar dan ook met geen woord, over het vervoer rept, terwijl art. 70 daarentegen uitsluitend betrekking heeft op het vervoersbeleid in de E.G.K.S. Dit artikel stelt als algemene eis, dat aan verbruikers, die in overeenkomstige omstandigheden verkeren, overeenkomstige tarieven worden berekend. Voorts wordt nog verlangd, dat in het binnenlandse vervoer van kolen en staal dezelfde vrachtprijzen zullen worden berekend als in het grensoverschrijdend vervoer over hetzelfde traject. Het wil ons voorkomen, dat de veelal aanzienlijke vrachtverschillen tussen internationale trajecten en overeenkomstige binnenlandse trajecten in flagrante strijd zijn met beide eisen, in het bijzonder met de laatste en derhalve wel degelijk als discriminaties in de zin van art. 70 moeten worden gezien. Hoe deze discriminaties nu moeten worden opgeheven is een tweede kwestie. Of de door de heer Bentz van den Berg geopperde combinatie van evenredige vrachtverdeling en vrijgelaten vrachtprijzen in het binnenlandse vervoer levensvatbaarheid heeft, ook in een periode van laagconjunctuur, is o.i. aan ernstige twijfel onderhevig.

Mr Jonker voert als argument aan, dat, om van discriminatie te kunnen spreken, men moet uitgaan van het geval, waarin één transportonderneming haar relaties op ongelijke wijze behandelt. Daar in de binnenscheepvaart vele ondernemingen optreden, zou hier derhalve geen discriminatie liggen. Ongetwijfeld is dit een interessante visie, doch — en daar komt het o.i. op aan — art. 70 stelt de eis van één vervoersonderneming niet.

Geen der inleiders en debaters kon enig enthousiasme opbrengen voor de harmonisatie. Nu is het een onloochenbaar feit, dat dit een uiterst vage materie is, doch dit is nog geen reden om haar, zoals een der sprekers deed, te bestempelen als „ein Kind zum einschlämmern”. Men ging zelfs zover te beweren, dat in Luxemburg geen harmonisatie-debat zou mogen plaatsvinden. Hiermede ziet men echter aan de realiteit van het Verdrag voorbij; of men het Verdrag nu al dan niet op alle punten kan bewonderen, het ligt er eenmaal en het zal moeten worden uitgevoerd. En de Hoge Autoriteit heeft volgens par. 10 van de Overgangsbepalingen niet slechts het recht, doch zelfs de plicht om deze zaak door de Interdepartementale Commissie van Deskundigen te laten bestuderen en het initiatief te nemen tot onderhandelingen tussen de betrokken Regeringen. Hetzelfde geldt voor de directe degressieve tarieven. In dit verband moet worden opgemerkt, dat op het Congres bij herhaling meer of minder bedekt werd gesuggereerd, dat de Hoge Autoriteit haar bevoegdheden zou hebben overschreden of de neiging zou koesteren dit te doen. Voor deze beschuldigingen bestaat o.i. geen bewijs; tot nu toe heeft de H.A. niets anders gedaan dan ten eerste via de deelhebbende Regeringen discriminaties opheffen, ten tweede de directe degressieve tarieven en de harmonisatie doen bestuderen en ten derde hierover onderhandelingen doen plaatsvinden. Zij zou beneden de maat zijn gebleven, indien zij anders had gehandeld.

Drs Wansink voerde velerlei bezwaren tegen de directe internationale tarieven aan, welke o.i. niet alle van grond ontbloot waren. Het ware inderdaad onlogisch en in strijd met de rentabiliteitsgedachte om grenskosten, die — gevolg van een gebrek aan vervoersintegratie! —

een maar al te reëel bestaan leiden, eenvoudig geheel of gedeeltelijk weg te cijferen. 's Inleiders mening, dat de Nederlandse vervoerspolitiek geen belemmering voor de Europese vervoersintegratie vormt, doch een van de voorwaarden daarvoor biedt, kunnen wij onderschrijven. Oneens zijn wij het echter met hem, waar hij stelt, dat het principe der doorgaande degressie, bedoeld om discriminaties te doen verdwijnen, steeds nieuwe degressies teweeg brengt. Drs Wansink motiveert dit door er op te wijzen, dat de vrachtprijs, die een verlader over een zekere afstand in binnenlands verkeer betaalt, steeds hoger is dan de prijs, die hij over dezelfde afstand bij invoer betaalt, omdat die vrachtprijs dan gedrukt wordt door de doorgaande degressie. In de termen van zijn voorbeeld Amsterdam-Winterswijk-Dortmund betaalt de verlader over het traject Amsterdam-Winterswijk in het internationale vervoer minder dan in het nationale vervoer. Dit is uiteraard volkomen juist, maar wij menen, dat dit niet als een discriminatie kan worden beschouwd. Het lijkt ons onjuist om het traject met beginpunt Amsterdam en het eindpunt Winterswijk te gaan vergelijken met het traject met beginpunt Amsterdam en tussenstation Winterswijk; dit laatste traject immers is een onlosmakelijk onderdeel van een groter traject. Zou de stelling juist zijn, dan liggen er ook in het Nederlandse zuiver binnenlandse spoorwegvervoer tal van discriminaties; de verlader over het traject Amsterdam-Utrecht wordt immers zwaarder belast dan de verlader Amsterdam-Arnhem over hetzelfde traject.

Diverse inleiders en debaters meenden, dat men niet tot de invoering van de internationale degressieve tarieven zou mogen overgaan, indien dit, hetzij vóór de spoorwegen, hetzij voor de binnenscheepvaart tot repercussies zou leiden. Op deze wijze zal het echter onmogelijk zijn in Europa een integratie te verwezenlijken. Integratie immers doorbreekt steeds bestaande verhoudingen; zij is, om met Minister Zijlstra te spreken, nu eenmaal een hark, die door de tuintjes moet gaan, ten einde hen te bewaren voor het verval tot een woestijn. Dit wil niet zeggen, dat Nederland nu maar iedere repercussie moet accepteren; wij zullen zeker ook binnen de E.G.K.S. hebben te waken voor het behoud van een plaats, die ons op grond van ijver en deskundigheid toekomt. Maar dat houdt niet in, dat, louter en alleen uit angst voor verschuivingen tussen verschillende vervoers-takken, onderling, de directe degressieve tarieven inacceptabel zouden zijn. Bovendien schuilt er iets onlogisch in, dat de binnenvaart zich bevreest toont voor afvloeien van haar vervoer naar de spoorwegen ten gevolge van de vrachtprijsverlaging, welke de directe internationale spoorwegtarieven in zich houden, terwijl tegelijkertijd de spoorwegen klagen over een vergroting van hun tekorten of over een deficitair worden van een tot dan toe rendabel spoorwegbedrijf.

Wij konden het veelzijdige en boeiende Congres slechts zeer fragmentarisch behandelen.

Vele aspecten moesten onvermeld blijven. Om er maar een te noemen: de angst voor het supranationale kleeft van de E.G.K.S., welke zich duidelijk manifesteerde in de ontwerp-resoluties. In een hiervan werd een duidelijke voorkeur voor de Permanente Conferentie van Ministers van Verkeer uitgesproken. Men-meende echter, o.i. terecht, hiermede van de regen in de drup te komen en deze resolutie werd dan ook teruggenomen.

Wij kunnen begrijpen en billijken, dat het Nederlandse bedrijfsleven de E.G.K.S. niet als het ideale instrument tot vervoersintegratie ziet. Inderdaad kleven aan deze

functionele integratiefiguur tal van gebreken, welke nu eenmaal aan iedere bedrijfstaksgewijze integratie eigen zijn. Doch het blijft te betreuren, dat het Congres vrijwel uitsluitend moeite deed de positie en de competentie van de Hoge Autoriteit te ondergraven, zonder te zien, dat juist deze eersteling op integratiegebied in haar constructieve werk ter bereiking van het uiteindelijke, ver boven de kolen- en staalsector uitgaande, doel der algehele Europese eenwording, naast gerechtvaardigde critiek, ook enige steun en lof verdient.

Dordrecht.

P. W. SETON, econ. drs.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

Het labiele karakter van de geldmarktsituatie kwam gedurende de verslagweek tot uiting in een verhoging van de callgeldrente tot $\frac{3}{4}$ pCt op 30 September; reeds de volgende dag werd de notering echter weer tot het minimum van $\frac{1}{2}$ pCt teruggebracht. Ook de vorige maand werd de notering korte tijd — nl. van 16-19 Augustus — tot $\frac{3}{4}$ pCt verhoogd.

In de huidige situatie hebben de ultimo-verschuivingen in de verhouding tussen giraal en chartaal geld derhalve wederom enige invloed op de geldmarkt. Dat de repercussies echter beperkt blijven en met name slechts in geringe mate in de marktdisconto's tot uitdrukking komen, is niet verwonderlijk. Naast de markt — waar dit in verband met het éénrichtingsverkeer met relatief grote prijsveranderingen gepaard zou moeten gaan — fungeert nl. thans in veel sterker mate dan toen zulks alleen via officieel disconteren en belenen mogelijk was, de Centrale Bank als reservoir, waaruit schokken in de liquiditeitspositie der banken kunnen worden opgevangen. Naar verluidt zou dit ook bij de jongste ultimo, in de vorm van een niet onaanzienlijke verkoop van schatkistpapier aan de circulatiebank, verlichting hebben gebracht.

De kapitaalmarkt.

Op de aandelenmarkt blijft het koersniveau zich binnen vrij nauwe grenzen bewegen op een peil, dat weinig verschilt van het in Juli jl. bereikte maximum, welk laatste op zijn beurt slechts een fractie beneden het na-oorlogse hoogterecord bleef. In September bedroegen de minimum- en maximumstand van het algemene aandelenindexcijfer 198,7 resp. 202,5, tegen een maximumstand voor 1954 van 202,7 op 15 Juli jl.

Blijft het koersniveau derhalve de laatste tijd vrij constant, hetzelfde kan niet worden gezegd van de aandelenomzetten, die de afgelopen maanden een dalende trend vertoonden. Zij bedroegen nl.: in Juli f 81 mln; in Augustus f 53 mln en in September f 49 mln. De daling van de buitenlandse vraag naar Nederlandse fondsen, en haar repercussie op de binnenlandse belangstelling voor aandelen, zal hierbij waarschijnlijk van betekenis zijn geweest.

Cijfers, gepubliceerd door Het Financieele Dagblad omtrent dividenddeclaraties over 1953, geven de laatste maanden eveneens een iets minder opgewekt beeld dan daarvoor het geval was. Bij 388 t/m September gedeclareerde dividenden waren 170 ten opzichte van 1952 onveranderd, waarnaast 172 verhogingen en 46 verlagingen stonden. In Augustus en September tezamen kwamen daarentegen op 57 gevallen slechts 7 verhogingen voor en 12 verlagingen. Echter is hierbij een speciale factor in het geding, nl. het feit, dat onder laatstgenoemde

declaraties die van Indonesische ondernemingen relatief veel voorkomen.

Aand. indexcijfers.	24 Sept. 1954	1 Oct. 1954
Algemeen	202,5	201,3
Industrie	291,3	290,0
Scheepvaart	189,7	188,6
Banken	161,1	161,6
Indon. aand.	64,9	63,8
Aandelen.		
A.K.U.	229½	229
Philips	275¾	275½
Unilever	380	383½
H.A.L.	159¾	159¾
Amsterd. Rubber	88¾	86¾
H.V.A.	123¾	120½
Kon. Petroleum	458¾	452
Staatsfondsen.		
2½ pCt N.W.S.	78¾	78½/16
3-3½ pCt 1947	100¾/16	100¾/16
3 pCt Invest. cert.	100¾/16	100¾/16
3½ pCt 1951	102¾	102¾
3 pCt Dollarlening	95¾	95¾
Diverse obligaties.		
3½ pCt Gem. R'dam 1937 VI ...	102¾	103
3½ pCt Bataafsche Petr.	102½	102¾
3½ pCt Philips 1948	102¾	102¾
3½ pCt Westl. Hyp. Bank	99½	99¾

J. C. BREZET.

STATISTIEKEN

GECOMBINEERDE MAANDSTAAT VAN DE DRIE NEDERLANDSE GROTE BANKEN EN VAN HET NEDERLANDSE BEDRIJF VAN DE NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ ¹)

(in miljoenen gulden)	Nederlandse Banken		Nederl. Banken en Nederl. Handel-Maatschappij	
	31 Juli 1954	31 Aug. 1954	31 Juli 1954	31 Aug. 1954
Activa:				
Kas, kassiers en daggeldleningen	363	376	442	468
Nederlands schatkistpapier	1.746	1.671	2.398	2.294
	2.109	2.047	2.840	2.762
Ander overheidspapier	207	181	245	220
Wissels	56	49	75	60
Bankiers in binnen- en buitenland	144	134	187	176
Prolongatiën en voorschotten tegen effecten	110	101	186	165
	517	465	693	621
Debiteuren	1.055	1.062	1.297	1.299
Effecten en syndicaten	177	170	190	183
Deelnemingen (incl. voorschotten)	26	26	32	32
Gebouwen	5	5	7	7
Diverse rekeningen	—	—	—	—
	3.859	3.775	5.027	4.894
Passiva:				
Crediteuren	2.902	2.759	3.784	3.556
Wissels	30	18	30	18
Deposito's op termijn	580	604	796	835
Kassiers en genomen daggeldleningen	—	—	1	—
Diverse rekeningen	126	132	135	139
	3.638	3.513	4.710	4.548
Aandelenkapitaal	169	169	229	229
Reserve	92	92	127	127
	3.859	3.775	5.027	4.894

¹) In verband met afrondingen behoeft de som der afzonderlijke posten niet met het eindtotaal overeen te stemmen.

IN- EN UITVOER VAN NEDERLAND ¹)

(waarde in miljoenen gulden)

Jaar	Invoer		Uitvoer		Dekkingspercentage	
	Aug.	Jan.-Aug. ²	Aug.	Jan.-Aug. ²	Aug.	Jan.-Aug. ²
1938	116	117	90	84	78	72
1950	618	617	436	395	71	64
1951	784	846	589	570	75	67
1952	610	704	581	659	95	94
1953	715	706	620	634	87	90
1954	872	849	702	717	81	84

¹) Bron: C.B.S.
²) Maandgemiddelden.

SPECIFICATIE DER EMISSIES IN MEI, JUNI, JULI EN AUGUSTUS 1954.

(Bedragen in duizenden gulden; koersen en rentevoeten in pCt)

	Be- drag (nomi- naal)	Koers	Be- drag (reëel)	Ren- tevoet	Loop- tijd
Mei:					
Obligaties.					
Overheid:					
Investeringscertificaten	8	100	8	3	14 ¹)
Particulieren:					
Dekkers N.V., Dordrecht	150	100	150	4½	15 ¹)
Aandelen.					
Indola N.V., Voorburg	600	100	600		
Nederlandsche Bank voor Zuid-Afrika, Amsterd.	3.000	135	4.050		
N.V. Machinefabriek Hensen, Rotterdam	800	110	880		
N.V. Nederlandse Machinefabriek „Alkmaar”, Alkmaar	178	135	240		
Juni:					
Obligaties.					
Overheid:					
Beleggingscertificaten	2	100½	2	3½	44 ¹)
Particulieren:					
Stichting „Rusthuis Schoonoord der Hervormde Gemeente Baarn”	200	100	200	4	30 ¹)
Vereniging „Bijzondere Protestantse-Kleuterschool”, Heemstede	105	100	105	4	40 ¹)
De Auto Financier N.V., Groningen	200 ²)	100	200	4½	20 ¹)
Aandelen.					
N.V. Electrotechnische Mechanische Industrie, Utrecht	317	100	317		
Koninklijke Nederlandse Papierfabriek N.V., Maastricht	1.815	104	1.888		
Amstleven, Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering, Amsterdam	2.000 ³)	100	2.000		
Koninklijke Handelmaatschappij v/h Boeke en Huidekoper N.V., Groningen	800	110	880		
Juli:					
Obligaties.					
Overheid:					
Investeringscertificaten	21	100	21	3	14 ¹)
Beleggingscertificaten	2	100½	2	3½	44 ¹)
Koninkrijk België	50.000 ⁴)	100	50.000	3½	20 ¹)
Particulieren:					
Maatschappij van Berkel's Patent N.V., Rotterdam	3.000 ⁵)	100	3.000	3½	21 ¹)
St. Clarastichting (R.K. Ziekenhuis), Rotterdam	2.800 ⁶)	100	2.800	3½	30 ¹)
International Bank for Reconstruction and Development, Washington D.C.	40.000	100	40.000	4	15 ¹)
Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid	600	99	594	3½	30 ¹)
Aandelen.					
Asselberg's IJzerindustrie en -Handelsmaatschappij N.V., Bergen op Zoom	500	100	500		
De Wit's Textielnijverheid N.V., Helmond	1.600	100	1.600		
Simon de Witt N.V., Zaandam (aand. B.)	512	100	512		
N.V. v/h Nierstrasz, Amsterdam	500	105	525		
N.V. Berghuizer Papierfabriek v/h B. Cramer, Heerde	1.800	135	2.430		
Augustus:					
Obligaties.					
Overheid:					
Investeringscertificaten	27	100	27	3	14 ¹)
Beleggingscertificaten	5	100½	5	3½	44 ¹)
Particulieren:					
Congregatie der Broeders van O.L. Vrouw van Lourdes, Dongen	1.250	100	1.250	4	30 ¹)
N.V. Voorschotbank v/h Rotterdamsche Credietbank te 's-Gravenhage	500	100	500	4½	25 ¹)

¹) Versterkte en/of vervroegde gehele of gedeeltelijke aflossing van zekere datum af toegestaan.
²) Waarvan reeds tegen inschrijvingsvoorwaarden werd geplaatst f 100.000.
³) Waarvan verplicht te storten 10 pCt.
⁴) Waarvan reeds tegen inschrijvingsvoorwaarden werd geplaatst f 15.000.000.
⁵) Waarvan reeds tegen inschrijvingsvoorwaarden werd geplaatst f 800.000.
⁶) Converteerbare obligaties; waarvan op inschrijvingsvoorwaarden onderhands geplaatst f 175.000.

EMISSIES IN 1954

(Reële bedragen in duizenden gulden)

Maand	Obligaties	Aandelen	Totaal	Waarvan conversies	Uit omzetting van andere beleggingen en geblokkeerd tegoed	Nieuw geld
Januari	309.447	100	309.547	—	197	309.350
Februari	38.071	4.808	37.879	—	46	37.833
Maart	56	2.352	2.408	—	56	2.352
April	6.161	5.854	12.015	—	18	11.997
Mei	158	5.770	5.928	—	8	5.920
Juni	507	5.195	5.702	—	2	5.700
Juli	96.417	5.567	101.984	—	23	101.961
Augustus	1.782	—	7.349	—	32	7.317

RECENTE ECONOMISCHE PUBLICATIES

- Advies inzake het voorontwerp landbouwwet.* Publicatie van de Sociaal-Economische Raad, 1954 no 6, 95 blz., f 1,00.
- Verslag van de werkzaamheden over het jaar 1953.* Publicatie van de Sociaal-Economische Raad, 1954 no 8, 85 blz., f 1,00.
- Advies inzake het voorontwerp van wet kinderbijslag-verzekering voor zelfstandigen.* Publicatie van de Sociaal-Economische Raad, 1954 no 7, 72 blz., f 1,00.
- De industrialisatie in Nederland na 1945,* door Dr W. Brakel. Aspecten der economische politiek I. Leiden 1954, VIII + 175 blz., f 9,75.
- De Duits-Nederlandse economische betrekkingen na 1945,* door Dr J. Wemelsfelder. Leiden 1954, 133 blz., f 8,00.
- Personeelsbeleid in deze tijd,* door Drs H. P. Meppelink en J. G. Neeteson. Een algemene oriëntering ten dienste van leidinggevend en van kadervorming in en buiten schoolverband. Amsterdam 1954, VIII + 186 blz., f 8,50.
- Marktonderzoek.* Nederlandse bewerking van „A short course in marketresearch” door Dr Max K. Adler. Alphen a.d. Rijn 1954, 86 blz., f 4,75.
- De juridische achtergrond van het moderne bankiersgiro,* door G. A. J. Op de Haar. Rijswijk 1954, 120 blz., f 9,00.
- Publiekrechtelijke organisatie van het bedrijfsleven,* door Georges F. de Cuyper. Antwerpen-Brussel 1954, 283 blz., f 13,90.
- Leerboek economische politiek,* door Dr F. Hartog. Leiden 1954, 216 blz., f 8,00.
- Huiden en leder 1939-1945.* Bijdrage tot de economische geschiedenis van Nederland in de tweede wereldoorlog, door A. J. van der Leeuw. 's Gravenhage 1954, 358 blz.
- Practische bedrijfseconomie,* door Drs A. G. ter Hennepe. Arnhem 1954, 164 blz., f 5,90.
- Petite histoire des grandes doctrines économiques,* door Daniel Villey. Paris 1954, f 8,20.
- Précis d'organisation industrielle,* door Pierre Camusat. Het werk bestaat uit vier delen: L'organisation et ses doctrines, Les fonctions générales de l'entreprise, La préparation du travail, Organisation générale. 1954, f 6,00.
- Organisation des entreprises,* door Fernand Borne. Paris 1954, f 5,70.
- Financement, Autofinancement et Administration des Grandes Entreprises,* door Charles Corbin. Parijs 1954, 203 blz., f 11,70.
- Das Nationalbudget.* Seine Bedeutung für die politische Strategie und das unternehmerische Handeln, door Georg Strickrodt. Berlin 1954, 102 blz., f 9,70.
- Die Rechtsstellung des Verwaltungsrates nach dem Aktienrecht der Vereinigten Staaten von Nordamerika,* door Andreas Escher. Basel 1954, 102 blz., f 15,45.
- Schmalenbachs Dynamische Bilanz.* Eine kritische Untersuchung, door Wilhelm Rieger. Stuttgart 1954, 140 blz., f 6,20.
- Männer, Mächte, Monopole.* Hinter den Türen der west-deutschen Wirtschaft. Düsseldorf 1953, 430 blz., f 21,20.
- Wegweiser zur Statistik,* door O. Schlier. Berlin 1954, 144 blz., f 6,80.
- Internationale Ordnung - heute,* door Wilhelm Röpke. Zweiter stark veränderte und ergänzte Auflage. Erlenbach-Zürich 1954, 360 blz., f 16,25.
- Die niederländische Volkswirtschaft heute.* Ihre Wandlungen seit der Vorkriegszeit und ihr gegenwärtiger Aufbau, door Dr Wolfgang Kohte. Bearbeitet in Verbindung mit dem Nederlandsch Economisch Instituut zu Rotterdam. Verwaltung und Wirtschaft, Heft 9. Stuttgart und Köln 1954, 194 blz., f 11,05.
- Unternehmer, Direktoren, Manager.* Krise der Betriebsführung?, door Peter A. Schlenzka. Düsseldorf 1954, 352 blz., f 18,00.
- Wesen und Zielen des Ordoliberalismus,* door Dr Ernst-Wolfram Dürr. Winterthur 1954, XXVIII + 166 blz., f 11,00.
- Wörterbuch der Wirtschaft,* door Prof. Dr Friedrich Bülow. Stuttgart 1954, VI + 543 blz., f 14,45.
- Neue Wirtschaftslehren,* door Albrecht Forstmann. Berlin 1954, XXI + 512 blz., f 34,25.
- The structure of American industry.* Some case studies, door Walter Adams, ed. thoroughly revised. New York 1954, f 25,85.
- Beveridge and his plan,* door Janet Beveridge. London 1954, 232 blz., f 10,05.
- Quality control.* A manual of quality control procedure based upon scientific principles and simplified for practical application in various types of manufacturing plants, door Norbert Lloyd Enrick. 2nd enl. ed. New York 1954, 181 blz., f 18,00.

TWEË BELANGRIJKE UITGAVEN.

CHARLES WILSON: Geschiedenis van Unilever.

Een beeld van economische groei en maatschappelijke verandering.

De Nederlandse bewerking is van Dr. Jane de Iongh.

Twee delen compleet, geb. f 25.—.

J. A. SCHUMPETER: History of economic Analysis
Edited from manuscript by E. B. Schumpeter.

Omvang 1285 blz. Geb. f 75.60.

*Deze kostelijke nalatenschap is verreweg de omvattendste en diepste studie over de geschiedenis der Economie die ooit geschreven is, en zij zal ook niet licht overtroffen worden.*Prof. Dr P. Hennipman,
in De Economist van September 1954.**De Wester Boekhandel**Nieuwe Binnenweg 331, Rotterdam
Tel. 32076 — Giro 18961**Specialiseerd op economisch gebied**

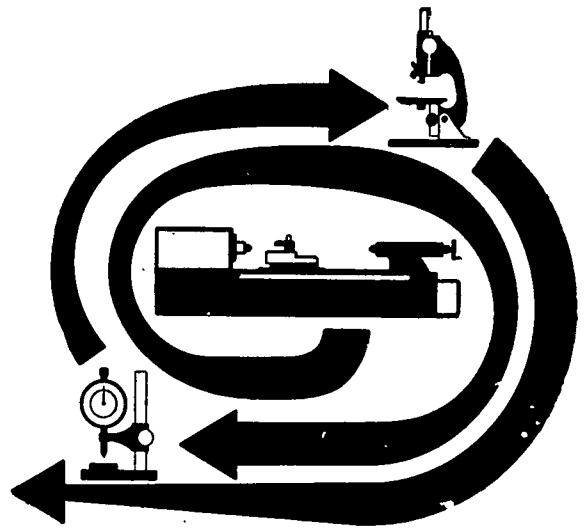
- How money is managed*, door Paul Einzig. Penguin-Pelican. f 1,75.
- Man, wages and employment*, door Georges Soule. A noted economist examines the modern U.S. economic system. Based upon the 20th Century Fund's recent 800-page study: „Wages and employment in the U.S.". Mentor M. 115, 800 blz., 1954, f 1,90.
- Time study for cost control*, door Phil Carroll. 3rd ed. New York 1954, 315 blz., f 22,50.
- Economic change in America*. Reading in the economic history of the United States, door Joseph T. Lambie en Richard Vernon Clemence, eds. Harrisburg 1954, 608 blz., f 25,85.
- Soviet national income and product 1940-1948*, door Abram Bergson en Hans Heymann Jr. A compilation of national economic accounts for the Soviet Union, done in terms of prevailing prices and revalued in terms of adjusted factor cost. New York 1954, 261 blz., f 22,50.
- Basing point pricing and regional development*. A case study of the iron and steel industry, door George Ward Stocking. An analysis of the iron and steel industry's structure and its pricing practices, showing their significance to the South and the national economy. Chapell Hill 1954, 281 blz., f 28,60.
- Consumer's expenditure in the United Kingdom, 1900-1919*, door A. R. Prest en A. A. Adams. Nat. Inst. of Econ. & Soc. Research Papers. Cambridge 1954, 196 blz., f 26,05.
- Management of new enterprises*, door Lynn L. Bollinger en John S. Day. 1954, 508 blz., f 24,75.
- Economic activity analysis*, door E. Morgenstern. New York 1954, 554 blz., f 29,70.
- Economic processes and policies*, door William J. Baumol en Lester V. Chandler. New York 1954, VIII + 690 blz., f 25,85.
- Economics*. An introduction to analysis and policy, door George Leland Bach. New York 1954, XVI + 720 blz., f 35,20.
- Value, capital and rent*, door Knut Wicksell. London 1954, 180 blz., f 11,70.
- Factors influencing consumption: an experimental analysis of shoe buying*, door Ruth P. Mack. National Bureau of Economic Research, Technical Paper 10, 1954, 124 blz.
- The economist in the twentieth century and other lectures in political economy*, door Lionel Robbins. London 1954, 225 blz.

Abonneer U op de E.-S.-B.

Nationale Handelsbank, N.V.

Amsterdam - Rotterdam - 's-Gravenhage

Alle Bank- en Effectenzaken

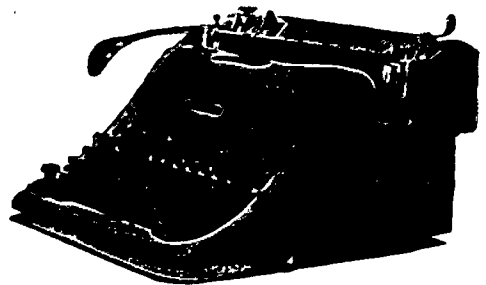
olivetti

de grootste fabriek van kantoor-
toormachines in Europa.

Het staal, nodig voor de vervaardiging van alle Olivetti-producten is van de beste kwaliteit en wordt aan strenge laboratoriumproeven onderworpen. Deze nauwkeurigheid beheerst verder het gehele fabricage-proces. Van de werktekening af tot aan het eindproduct gaan kwaliteit en vakmanschap tezamen.

Lexikon

een standaardschrijfmachine voor het kantoor van geheel oorspronkelijke uitvoering getuigt van superieur vakmanschap.

RUYS' HANDELSVEREENIGING

Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage,
Utrecht, Groningen, Arnhem, Eindhoven,

NAAMLOZE VENNOOTSCHAP
PIETERSEN & Co's
AUTOMOBIELBEDRIJF N.V.

gevestigd te Rotterdam

UITGIFTE van
f 300.000.- aandelen
in stukken, elk groot f 1.000.—
aan toonder,
ten volle delende in de winst over het
boekjaar 1954
tot de koers van 112 %

Ondergetekenden berichten, dat zij de
inschrijving op bovengenoemde aandelen
openstellen op

DINSDAG 12 OCTOBER 1954

van des voormiddags 9 uur tot des namid-
dags 4 uur ten kantore van N.V. Slaven-
burg's Bank, Rotterdam, 's-Gravenhage en
Schiedam, en van Mählers Bank N.V. te
Amsterdam, op de voorwaarden, vermeld
in het prospectus d.d. 5 October 1954.

De officiële notering ter beurze van
Amsterdam en Rotterdam zal worden aan-
gevraagd.

Exemplaren van het prospectus en in-
schrijvingsbiljetten, alsmede — tot een
beperkt aantal — van de statuten, zijn bij
de inschrijvingskantoren verkrijgbaar.

Rotterdam, Amsterdam, 5 October 1954

N.V. Slavenburg's Bank
Mählers Bank N.V.

vacatures

GEMEENTE UTRECHT

Bij de dienst der Gemeentewerken, onderafdeling Sociaal-
Economisch Onderzoek, kan een ambtenaar worden ge-
plaatst in de rang van

ADJUNCT-COMMIES
of COMMIES

Gegadigden moeten in staat zijn zelfstandig de documen-
tatie van statistische gegevens uit te bouwen en een be-
langrijk gedeelte van het te verrichten rekenwerk kunnen
verzorgen.

Vereist is: diploma H.B.S.-B en diploma('s) van de Stich-
ting voor Statistiek of hiermede gelijkstaande opleiding,
alsmede ervaring in bovengenoemde werkzaamheden.

Aanstelling in een der genoemde rangen zal geschieden
afhankelijk van leeftijd en ervaring.

Salarisgrenzen:

adjunct-commies: f 3.210,- tot f 4.566,-
commies: f 4.188,- tot f 5.760,-

Kindertoeelage volgens Rijksregeling. Vergoeding van reis-
pension- en verhuiskosten voor gehuwden volgens ge-
meentelijke verplaatsingskostenverordening.

Sollicitaties met uitvoerige inlichtingen te richten aan de
Directeur der Gemeentewerken, Achter Clarenburg 12-
14, Utrecht, binnen 10 dagen na de verschijning van dit
blad, onder vermelding van nr. 11313.

Advertentie-opdrachten
gelieve U uitsluitend te
adresseren aan:

Advertentie-afdeling
**„ECONOMISCH-
STATISTISCHE
BERICHTEN”**

Postbus 42 - Schiedam

HOOGOVSNS
I J M U I D E N

De Koninklijke Nederlandsche Hoogovens en Staalfabrieken N.V.
te IJmuiden vraagt

EEN CHEF

voor de administratie van een harer grote productie-afdelingen.

Vooropleiding: Bij voorkeur middelbare schoolopleiding.

Gegadigden dienen voorts in het bezit te zijn van het Staatspraktijk-
diploma voor Moderne Bedrijfsadministratie, de acte M.O.-Handelsweten-
schappen of een daarmee gelijk te stellen opleiding te hebben genoten.

Leeftijd ca. 35 jaar.

Eigenhandig geschreven sollicitaties, met beschrijving van opleiding en levensloop, worden,
vergezeld van een recente pasfoto en onder vermelding van ons nummer ESB 383, ingewacht
bij de Sociale Afdeling Beambten.